

**XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2013. április 16-18.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar**

Az állatkínzás bűncselekményének komplex elemzése

Jelige: *macskavilág*

Dolgozat lezárásának időpontja: 2012. december

Tartalom

I. Bevezető gondolatok.....	4
II. Az állatkínzást szankcionáló normák első generációja	5
1. Az állatkínzás rekriminalizációja	7
2. A büntető jogi szabályozás változásának- lehetséges- tendenciái	8
III. Az állatkínzás jogi megítélésnek fő pillérei	9
1. Alaptörvény	9
2. Állatkínzás az állatvédelmi törvény értelmében	10
3. Veszélyeztetés kutyával szabálysértés	10
4. Az állat megítélése a polgári jogban	11
4.1. A gazdátlan állatok tulajdonjogi kérdései.....	11
5. Az állat elkobzása.....	12
6. Állatvédelmi bírság	12
7. Az állatvédelem nemzetközi és európai jogi szabályai	13
8. Nemzetközi kitekintés az állatkínzás szabályozása kapcsán	15
IV. Az állatkínzás tényállásának elemzése	19
1. A védett jogi tárgy.....	20
2. A bűncselekmény elkövetési tárgya	20
3. Gerinces állat elpusztítása vagy maradandó egészségkárosodás okozása indokolatlan bántalmazással, vagy bánásmód alkalmazásával.....	21
3.1. A gerinces állat indokolatlan bántalmazása.....	21
3.2. Az egészségkárosodást vagy pusztulást előidéző bánásmód	23
4. Házasított emlősállat vagy az ember környezetében tartott veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele	24
5. Tiltott eszközzel, vagy tiltott módon történő vadászat, illetve halászat/horgászat ..	25
5.1. Tiltott vadászati eszközök és módok.....	26
5.2. Tiltott halászati eszközök és módok.....	27
6. Minősített eset	27
7. Halmazati kérdések, elhatárolások.....	28
V. Az állatkínzás kritikus területei.....	28
1. Állattartás.....	29
1.1. Haszonállat tollazása	29
1.2. Haszonállat tömése	30
1.3. Haszonállat ketrecben tartása.....	30
1.4. Halpiaci állattartás.....	31
2. Állatszállítás.....	33
3. Állatfeldolgozás	37
4. Állatkísérletek	41
5. Cirkuszi állattartás.....	44
6. Állatfilmezés	46
7. Vadászat- kotorékozással.....	47
8. Kedvtelésből tartott állatok.....	48
9. A házasított állat kóbor egyedei.....	50
10. Tiltott állatviadal szervezése	51
11. Természetkárosítás.....	53
VI. A hazai bírói gyakorlat.....	56
1. Hogyan vélekednek állatvédelemben jártas szakemberek a témáról?	56
2. „Letöltendőt kapott az ócsai állatkínzó!”	57

3. „Lecsukják az érdi lógyilkost!”	58
4. A jogalkalmazás	59
VII. Az állatvédelemben eljáró szervek, szervezetek	61
1. Állatvédelmi hatóság	61
2. Önkormányzati hatáskörök	62
3. Kihez fordulhatunk állatkínzás esetén?	62
3.1. Rendőrség	62
3.2. Jegyző	62
3.3. Állategészségügyi Hatóság	63
3.4. Állatvédőrség	63
4. További kezdeményezések az állatok védelmében	64
VIII. Összegzés és konklúzió	65
Felhasznált irodalom	66
Mellékletek	70

I. Bevezető gondolatok

Témaválasztásom indoka, hogy önkéntes tagja vagyok az Állatvédőrségnek, mely egy az állatok védelmére hivatott civil szervezet. E minőségemben erkölcsi kötelességemnek tartom, hogy a tudást, melyet bűnügyi szaknyomozói tanulmányaim során megszereztem az állatok védelmében felhasználjam.

Felakasztott, lelőtt, feldarabolt, brutálisan megkínzott kutyák, megkínzott macskák, éheztetett tehenek, videók melyek leleplezik a vágóhidakon zajló szörnyűségeket és még sorolhatnám. Az állatok jogai hazánkban jelenleg nincsenek alaptörvényi rangra emelve. Az állatvédelmi törvény rendelkezései biztosítják számukra a kínzásmentes létezéshez, az állatjóléthez és az állati méltósághoz való jogokat. Az állatkínzás hatályba lépése óta a jelenség köztudottan elterjedt volta ellenére viszonylag kevés esetben indul büntetőeljárás, még csekélyebb azon ügyek száma, melyekben az elkövető felelősségre vonására sor kerül és elenyésző esetben születnek letöltendő szabadságvesztést kiszabó ítélete. Dolgozatomban arra keresem a választ arra, hogy vajon miért van ez, fel kívánom tárni a bírói gyakorlat nehézségeit.

Az állatkínzás büntetőjogi tényállása nagyban támaszkodik az állatvédelmi törvényre és egyéb az állatokkal való bánásmód különféle területeit szabályozó normákra. Álláspontom szerint a tényállás értelmezését a jogalkalmazók ezen oknál fogva bonyolultnak tartják. A fentiek okán céloomul tűztem ki, hogy az állatkínzás bűncselekmény elemzése mellett háttérszabályait ismertetve, joggyakorlatát elemezve és az állatvédelmi területen eljárni hivatott szervek körét felvonultatva bemutassam az állatkínzás jelenségét.

Dolgozatom az állatkínzás jelenségének komplex elemzését nyújtva megkönnyítheti a tényállás értelmezését, ezáltal szolgálhatja a hatékonyabb jogalkalmazást. Ezenfelül reményeim szerint az állatvédelem, állatkínzás területén jogirodalmi forrásként használható lesz, közvetve hozzájárul az állatokkal való humanitárius bánásmód jelentőségének társadalmi tudatosításához. Az általam fontosnak ítélt állatvédelmi törvény rendelkezéseit összevetem az azokat részletező egyéb jogszabályokkal, ezzel is egy átfogóbb képet adva az egyes állatvédelmi területeknek.

II. Az állatkínzást szankcionáló normák első generációja

Az állatkínzás szankcionálása nem idegen a magyar büntetőjogtól. Már az 1879. évi XL. törvénycikk, azaz a kihágásokról szóló Büntető-törvénykönyv is tartalmazta. A törvénycikk az állatkínzást a közrend és a közszemérem elleni kihágások között szabályozta. „86.§ *Aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínoz, vagy durván bántalmaz, úgyszintén aki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolc napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*”. A tényállásból jól kitűnik, hogy a jogalkotó az elkövetési tárgy tekintetében nem alkalmazott semmilyen megszorítást, az állatkínzás elkövetési tárgya bármilyen állat lehetett. Nemcsak az állat kínzása, durva bántalmazása merítette ki az állatkínzást, hanem az állatkínzás ellen kiadott rendelet vagy szabályrendelet megszegése. Ilyen volt például az 1882. évi 703. főv. sz. rendelet az ebtartásról. Továbbá míg a kihágási törvény az elkövetés helyéül meghatározta a nyilvánosságot, tehát az olyan helyet, ami a nagyközönség számára nyitva áll, addig a ma hatályos büntető törvénykönyvünk ezt nem teszi szükséges elemmé. Az elkövetési módként megjelölt „botrányt okozó mód” alatt azt értette, hogy akkor is megvalósul az állatkínzás, ha azt csak egy ember látta. Az elhatárolások tekintetében fontos megjegyezni, hogy ha az elkövető idegen tulajdonban lévő állatot szándékosan bántalmazott, akkor más tényállást kellett alkalmazni, a Csemegi-kódex 418.§-a szerinti más vagyonának megrongálása tényállást. Azonban, ha mindezt gondatlanságból követte el, akkor állatkínzás miatt lehetett felelősségre vonni.

A századforduló tájkán, már a csendőrök széles körű szakismeretének megalapozására kiadott csendőr lexikon is tartalmazott rendelkezéseket az állatkínzásra és az állatvédelemre vonatkozóan. Állatkínzás tekintetében a kihágási törvény 86.§-át említette meg, valamint egy szintén kihágásnak minősülő cselekményt: az élő denevér ajtóra való kiszegelését. Állatvédelem kapcsán megjegyezte a csendőr azon kötelességét, hogy ha emberek állatokkal pajkoskodnak, azokat ingerlik, kínozzák, akkor figyelmeztetőleg fel kell lépnie.¹

Nem kívánok részletesen szólni róla, de a hatályos büntető norma szempontjából érdemes megemlíteni, hogy már a XIX. század második felében is büntették a tiltott módon történő halászatot (a halászatról szóló 1888. évi XIX. törvénycikk), illetve vadászatot (a vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk).

¹ Mihályfalvi István: Csendőr-lexikon. Budapest, Légrády Testvérek, 1899. 12. o., 14. o.

A kihágás intézményének megszüntetését követően² 1955-től, az 1955. évi 17. sz. törvényerejű rendeletnek köszönhetően - egy két kivételtől eltekintve³ - az állatkínzás nem bűncselekménynek, hanem szabálysértésnek minősült.

Az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV.14.) Korm. rendelet, a közrend és közbiztonság elleni szabálysértések közé sorolta az állatkínzás tényállását, mely lényegében átvette a kihágási Btk. szabályozását. A Korm. rendelet 25.§-ának rendelkezése szerint az követett el a szabálysértést, aki „*az állatot nyilvánosan, botrányt okozó módon vagy durván bántalmaz*”. A következő nagy változást a 2000. március 1-től hatályban kerülő szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény, illetve az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szabs. r.) hozta. A kormányrendelet a közrend elleni szabálysértések között, a 2.§-ában taglalta az állatkínzás tényállását, mely értelmében bűnös az

„a) aki a gerinces állatot közterületen vagy nyilvános helyen, mások felháborodására alkalmas módon bántalmaz, annak akaratlagosan fizikai fájdalmat okoz, illetőleg természetével ellentétes cselekedetre kényszerít,

b) gerinces állaton szükségtelenül olyan beavatkozást végez, amely alkalmas arra, hogy másokban felháborodást vagy riadalmat keltsen,

c) gerinces állat tartásának minimális feltételeit nem biztosítja, a tartás módszereivel az állatnak fizikai fájdalmat, egészségkárosodást, megbetegedést okoz.”

Mint látható, a tényállás jelentősen módosult a 17/1968 (IV.14.) Korm. rendeletben megfogalmazottakhoz képest. Míg a korábbi szabályozás értelmében, bármilyen állat kapcsán elkövethető volt az állatkínzás, addig az újabb szerint az elkövetési tárgy szűkült, és csak a gerinces állatokra korlátozódott. Továbbá differenciálódott az elkövetési magatartások köre, az állatkínzást már hatféle fordulat alapján meg lehetett valósítani. Sajnos továbbra is a tényállás keretein kívülre esett a magánterületen való bántalmazás.

² A büntetőtörvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (a továbbiakban: Btá.) a kihágások kapcsán csak azok általános rendelkezéseit tartalmazta, míg a részletszabályokat továbbra is a kihágási törvény, valamint más alacsonyabb szintű jogszabályok. A kihágások megítélésével kapcsolatban az a felfogás vált uralkodóvá, hogy a kisebb súlyú jogsértés nem bűncselekmény, ezért először a rendőrség kihágási bíraskodási jogkörét szüntették meg, majd hatályon kívül helyezték a Btá. kihágásokra vonatkozó általános rendelkezéseit, végül pedig megszüntették magát a kihágás intézményét.

³ Az 1955. évi 17. sz. tvr. 3.§ és az 5.§ sorolták fel taxatív a büntetési rangra emelkedő kihágásokat.

1. Az állatkínzás rekriminalizációja

Csaknem fél évszázadnak kellett eltelténie ahhoz, hogy ismét bűncselekményi rangra emeljék az állatkínzást. Az i-re a pontot az országos felháborodást keltő Fadd- dombori kutyakínzás tette fel. Három biztonsági őr kegyetlen módon halálra kínzott egy kutyát. Először riasztópisztollyal lőttek rá, aminek következtében a kutya egy konténer alá menekült. Azonban innen kirángatták és egy személyautóhoz kötözték és több száz méteren keresztül vonszolták, végül pedig magára hagyták. A kutya három nap múlva elpusztult. A Magyar Állatotthonok Országos Szövetsége szervezésében, a Tolna Megyei Állat- és Természetvédő Alapítvány nép kezdeményezésén alapuló aláírásgyűjtésbe kezdett⁴, mely eredményes volt. Az Országgyűlés egyet értett a népi kezdeményezésben foglaltakkal.⁵ Szili Katalin, Hegyi Gyula, Gusztos Péter és Gulyás József országgyűlési képviselők törvényjavaslatot fogalmaztak meg az állatkínzás bűncselekménnyé nyilvánítása érdekében, melyben rögzítették: Az állatok bántalmazása, kínzása olyan méreteket öltött Magyarországon, hogy az államnak kötelessége ezen cselekmények ellen határozottabban fellépni.⁶ A tényállás megfogalmazása több módosításon ment keresztül, mire elérte a végleges formáját, melyet 2003 októberében a Kormány elé terjesztettek. 2004. március 8-án az Országgyűlés elfogadta a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló 2004. évi X. törvényt, melynek értelmében az állatkínzás 2004. április 24. napjától bűncselekménnyé minősül.⁷

A 2008. évi LXXXIV. törvény módosította az említett jogszabályt, beiktatva ezzel az állatkínzás minősített esetét, azaz azt az esetet, ha az alapesetben meghatározott tényállásokat különös szenvedést okozó módon követik el. A módosításra azért volt szükség, mert az akkor hatályos jogszabály nem értékelte súlyosító körülményként azt a tényt, ha az elkövető az állatkínzást oly módon valósítja meg, hogy az különös szenvedést jelent az állatnak. Az állam az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény preambulumban elismeri, hogy az állat érző lény, így nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy szenvedése milyen mértékű. Az említett cselekmények esetében a büntetés céljának eléréséhez szükséges, hogy a jogalkotó lehetővé tegye súlyosabb büntetés

⁴ az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítéséről szóló 111/2003. (VI. 30.) OVB határozat, melyben a következő szerepelt: „Egyetértünk azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt annak érdekében, hogy az állatkínzás bűncselekménnyé minősüljön.”

⁵ népi kezdeményezésről szóló 131/2003. (XII.11.) OGY határozat

⁶ 2008.évi LXXXIV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

⁷ Károlyi i.m. 5-16.o.

kiszabását is. A minősített eset kodifikálása mellett nemcsak az szólt, hogy a magatartás tényálláson belül kiemelt társadalomra veszélyességű, hanem az a tény is, hogy jóval nagyobb a személyében rejlő társadalomra veszélyessége annak az elkövetőnek, aki a bűncselekményt az állatnak különös szenvedést okozó módon hajtja végre.⁸

2. A büntető jogi szabályozás változásának- lehetséges- tendenciái

A 2013. július 1-én hatályba lépő Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény, kiemeli az állatkínzás tényállását a közrend elleni bűncselekmények köréből és egy új fejezetben, a környezet és a természet elleni bűncselekmények körében szabályozza. A fejezet címe, illetve önmagában az önálló megalkotásának ténye a hatályosnál jobban fejezi ki a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat és azok jelentőségét. Az állatkínzás esetében ezt az állatok kímélete, a velük való humanitárius bánásmód indokolja. További jogalkotói vívmány, hogy a hatályos Btk.-tól eltérően, az állatkínzás tényállásából kiemelve új tényállásokat alkot orvvadászat (245.§), illetve orvhalászat (246.§) címmel. Ennek indoka egyrészt, hogy sem a jogosulatlan vadászat, sem az állatkínzás tényállásban szereplő magatartások nem pontosan illeszkednek a háttérjogszabályhoz, másrészt az állatkínzás esetében tartalmilag sem oda illenek, hiszen nem kínzásról van szó.⁹

A jelen szabályozás szerint az „indokolatlan” kitétel csak a bántalmazással megvalósuló elkövetési magatartásokhoz köthető. Azonban az új büntető kódexünk az indokolatlanságot kiterjeszti a bánásmód alkalmazásával megvalósuló elkövetési magatartásokra is. Kérdésként felmerülhet, hogy az indokolatlan bánásmódot miként fogják értelmezni a jogalkalmazók? Vajon, hogy fogják kezelni a rendbeliség kérdéskörét, hiszen minősítő körülményként bevezetésre került - a nyilván állattartókat érintő - több állaton történő elkövetés? Az önálló fejezetben történő szabályozás és az ezzel összefüggő jogi tárgy jelentősége mennyire fogja befolyásolni az állatkínzások súlyosságának megítélhetőségét?

Fontosnak tartanám bevezetni az állattartástól eltiltást, mint büntetési nemet. Az erről szóló javaslat szerint azt lehetne eltiltani, aki természetkárosítás, állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekményt követett el. Határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év. Végleges hatállyal az tiltható el, aki állat tartására alkalmatlan. Az állat elkobzása mellett, az állatkínzás visszaszorítása érdekében egy hatékony és célravezető megoldás lenne.

⁸ 2008.évi LXXXIV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

⁹ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez

III. Az állatkínzás jogi megítélésnek fő pillérei

Mielőtt rátérnék az állatkínzást szabályozó nemzetközi jogi, Európai Unió, illetve hazai szabályozásra, említést kell tenni az állatok jogi helyzetéről. Ugyanis nem mindegy, hogy milyen erkölcsi jelentőséget tulajdonítanak nekik az emberek, minek tartják őket, hiszen ez nagyban befolyásolja azt, hogy milyen tartalmú jogszabályok születnek velük kapcsolatban. Az állatoknak nincsenek jogszabályban rögzített jogaik, azonban vannak olyan jogszabályok, amelyek védelmük érdekében, teljesítendő emberi kötelezettségeket tartalmaznak. Ilyen a már említett állatvédelmi törvény is. Nyilvánvaló, hogy nem kaphatnak meg minden olyan jogot, amelyet a különböző emberi jogi egyezmények garantálnak az embereknek. Tehát felmerül a kérdés, hogy melyen jogok legyenek azok, amiket kiterjesztenénk rájuk. Az emberi jogok közül az élethez való jog a legfontosabb, de mivel az emberiség ily módon függ az állati eredetű termékektől, ezért ezen jog bevezetése lehetetlen. Azonban nem tartható elképzelhetetlennek az a gondolat, hogy az állatoknak joguk legyen a kínzásmentes létezéshez, az állatjóléthez és az állati méltósághoz. További lényeges kérdés azon állatok körének meghatározása, melyek képesek a fájdalom érzetére, a szenvedésre, hiszen erre hivatkozva adunk az állatoknak jogokat.¹⁰

1. Alaptörvény

A jogszabályi hierarchia legfelsőbb szintjét az alaptörvény képviseli. Egyes nézet szerint az állatkínzás cselekménye nem azért üldözendő, mert az állatot sérti, hanem mert a társadalom tagjaiban felháborodást kelt. Ez magyarázható azzal is, hogy a 2012. január elsejétől hatályban lévő alaptörvényünk – összhangban a legtöbb európai alaptörvénnyel - természetvédelmi és környezetvédelmi szabályokat tartalmaz,¹¹ azonban nem említi meg az egyedileg védendő élőnyéket, hiányzik belőle az állatok védelme, mint alapérték.¹² Véleményem szerint mindenképpen tartalmazni kellene a bennünket **körülvevő élővilág megbecsülését, az állat- és növényvilág hangsúlyos védelmét** is. Azonban sajnós nem vagyok meggyőződve arról, hogy az alaptörvényi szabályozással jól működne az állatvédelem, habár az biztos, hogy iránymutató megnyilvánulás lenne.

¹⁰ Elekes Máté: Az állatok jogi státusa. In: Rendészeti Szemle. Budapest, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, 54.évf., 2006/11. 17.-22. o. és Czerny i.m. 12. o.

¹¹ Magyarország Alaptörvénye P) cikk

¹² Károlyi i.m. Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. In: Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica. 68.évf., 2006/13. 16. o.

2. Állatkínzás az állatvédelmi törvény értelmében

Az állatkínzást alapvetően két törvényünk szabályozza. Egyrészt a büntető törvénykönyvünk, mint büntetendő, társadalomra veszélyes cselekményt, másrészt **az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény** (a továbbiakban: Átv.), mely a törvényi tényállás háttérjogszabálya. Az állatvédelmi törvény megalkotására azért volt szükség, mert az állatvilág magasabb rendű képviselői olyan örülni, szenvedni, halálfélelmet **érezni képes lények**, melyek az idő múlásával kiszolgáltatott helyzetbe kerültek. Tehát olyan törvényt kellett alkotni, amely tartalmazza az állatvédelem alapvető szabályait, s amelyhez mint alaphoz kapcsolódhatnak az egyes fontos területeket érintő külön jogszabályok.¹³ Az állatvédelmi törvény háttérjogszabályi mibenléte, abban mutatkozik meg, hogy olyan rendelkezéseket tartalmaz, melyek segítik az állatkínzás bűncselekményének helyes értelmezését. Ilyen például az Átv. 6.§ (1) bekezdése, mely az állatkínzás tényállásának „indokolatlan bántalmazás” fordulatát magyarázza meg. Továbbá garanciális szabályokat is tartalmaz, mint például magának, az állatkínzásnak a fogalmát (3.§ 4. pont). Ahogy azt egy elvi bírósági határozat¹⁴ is kimondja, **az Átv. általános előírásai és tilalmai jelentik az emberi bánásmód legalacsonyabb azon szintjét**, amelyeknek megszegése állatvédelmi bírságot vonhat maga után. Ezzel szemben a büntetőjogi védelem jóval szűkebb körű, az csak az Átv.-ben tiltott magatartások legdurvább eseteire vonatkozik.

3. Veszélyeztetés kutyával szabálysértés

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényünk az ebek kapcsán tartalmaz egy szabálysértést, mely a kóbor állat jelenség elkerüléséhez biztosít jogszabályi háttérrel. Ez a veszélyeztetés kutyával elnevezésű szabálysértés, mely értelmében, aki a felügyelete alatt álló kutyát a település belterületén felügyelet nélkül közterületre bocsátja, vagy kóborolni hagyja, szabálysértést követ el.¹⁵ A tényállás megalkotásának jogpolitikai indoka elsősorban nem az állat, a kutya védelme – bár a tényállás látszólag az állat felügyelet nélkül illetve kóborolni hagyását tiltja –, hanem a kóbor állat okozta esetleges támadások elkerülése elleni védelem. Emellett persze nem tagadható, hogy a magatartás tilalmazásával egyúttal védelemben részesül az eb is az őrizetlenül hagyás, sintérek általi esetleges befogás terén.

¹³ az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény indokolása

¹⁴ EBH2008. 1762

¹⁵ a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 193. § (1) a)

4. Az állat megítélése a polgári jogban

Polgári jogi vonatkozásokat érintő kérdés az állatok jogi helyzete. Az állat is dolognak számít, tehát olyan birtokba vehető testi tárgy, mely tulajdonjog tárgya lehet.¹⁶ Ennek fő indoka az, hogy a hatékony állatvédelem fölöslegessé teszi az állatok jogaival kapcsolatos kérdések rendezését. **Az állat csak annyiban különbözik a tárgytól, hogy az állatvédelmi jogszabályokban rögzített elvárások alapján különleges védelmi rendelkezések alá esik.**¹⁷ Ennek okán az új polgári törvénykönyv tervezetében, a dolog kapcsán az 5:14.§ (3) bekezdésében megfogalmazásra került, hogy „*a dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni*”. Az új Ptk., de lege ferenda támogatni törekszik az állatok jólétének biztosítását.

4.1. A gazdátlan állatok tulajdonjogi kérdései

Egy igen érdekes anomáliáról szeretnék említést tenni. A tulajdonjog kapcsán felmerül a „senki dolga” (res nullius) kifejezés, melyet három jellemzővel lehet megfogalmazni: véglegesen gazdátlan, nincs tulajdonosa, birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet rajta. E tekintetben létezik az úgynevezett „senki dolga állat” (pl. házi egér, házi patkány, parlagi galamb) kategória. Az ide tartozó állatok nem kellenek senkinek, az állami tulajdonnak nem tárgyai, sok van belőlük és **kártékonyak. Ezen okok miatt zavarásuk és elpusztításuk szabadon gyakorolható.** Azonban gerinces állatok lévén - a Btk. 266/B.§ (1) bekezdés a) pontja értelmében - őket sem lehet indokolatlanul oly módon bántalmazni, hogy az a pusztulásukat okozza. De akkor felmerül a kérdés, hogy vajon milyen ok tekinthető elfogadhatónak, indokoltnak? Indok lehet például a terráriumban tartott kígyók táplálása, vagy az állatvédelmi törvény 11. §-a alapján a kártevő irtás.

Másik kérdésként az állatvédelmi jog, azon belül is az állatkínzás egyik legkínosabb joghézaga merül fel, azaz az állatcsapdák kérdésköre. Azt ugyanis, hogy milyen eszközökkel lehet például a házi egeret elpusztítani (irtószerrel, mechanikus egérfogó csapdával, vagy ragasztóval); továbbá, hogy a kóbor macskát, kutyát milyen módszerrel lehet befogni, nem szabályozza az állatvédelmi törvény.¹⁸

¹⁶ a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 94.§ (1)

¹⁷ 2012. szeptember 14-én „Az állatkínzások szakmai megítélése” címmel tartott konferencián előadó Dr. Metzger Szilvia Phd. előadása

¹⁸ Czerny Róbert: Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2009.88.o., 118.o.

5. Az állat elkobzása

Az állatok elkobzását két estkörben lehet alkalmazni. Egyrészt a büntető anyagi jog kapsán, mint a bűncselekmény tárgyának biztosításának okaként, másrészt az állatvédelmi törvény alapján, az állat érdekeire figyelemmel. A kuttyáját több száz méteren át durván rugdosó, rángató gazda például a kapott pénzbüntetés kifizetése után vajon jó útra fog térni? Mivel ez, a jó gazda gondosságával való állattartás máról- holnapra nem biztosítható, ezért érdemel megfontolást a Btk. 77. § elkobzás alkalmazása ilyen bűncselekményeknél.

A Btk. 77.§ d) pontja értelmében el kell kobozni azt a dolgot, amelyre a bűncselekményt elkövették. Így a hatályos büntetőjogunkban az állatkínzás elkövetési tárgyát képező állat, elkobzandó dolognak minősül. A 2004. évi X. törvény 3.§-ához fűzött indokolás szerint ez a bántalmazott állat életének, egészségének jövőbeli védelmében történik, és hasonlóan a többi közrend elleni bűncselekményhez, kizárja a Btk. 77/A.§ (1) bekezdésének, azaz az elkobzás mellőzésének lehetőségét.

Az élő állat elkobzásának vannak speciális szabályai. Veszélyes eb [Btk. 266. § (3) bek.], valamint veszélyes állat elkobzása esetén a külön jogszabályokban meghatározott módon kell eljárni. A természetvédelmi oltalom alatt álló állatokat, valamint a nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozóakat a természetvédelmi hatóságnak, más állatot az élelmiszerlánc-felügyeleti szervnek kell átadni.¹⁹

Az elkobzás kötelessége akkor is fenn áll, ha az állattartó az állatvédelmi törvényben, valamint a külön jogszabályokban foglalt rendelkezések nem megfelelő teljesítése végett kapott határidőn belül nem gondoskodik a jogszabályszerű állattartás feltételeinek biztosításáról. Továbbá ha a kóbor állat tulajdonosa ismertté válik, de az nem veszi vissza az állatot, vagy az állat nem adható ki részére az állat egészségét súlyosan veszélyeztető tartási körülmények miatt, akkor az állatvédelmi hatóság az állatot elkobozza. Az állatvédelmi törvény alapján elkobzott állat tulajdonjoga törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.²⁰

6. Állatvédelmi bírság

Az állatvédelmi törvény önálló közigazgatási szankciót vezetett be az állatvédelmi jogsértések hatékonyabb megelőzése, megbüntetése végett. Az Ávt. 43.§ (1) bekezdése értelmében *„Aki tevékenységével vagy mulasztásával az állatok védelmére, kíméletére*

¹⁹ A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11.sz. tvr. 89.§ (4) bekezdése

²⁰ az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 45/B.§, 45/C.§ és 48/A § (4)

vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat előírását megsérti, vagy annak nem tesz eleget, magatartásának súlyához, ismétlődéséhez, és különösen az állatnak okozott sérelem jellegéhez, időtartamához igazodó mértékű állatvédelmi bírságot köteles fizetni". Ennek mértékét, megállapításának módját, a kiszabására és felhasználására vonatkozó részletes szabályokat az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. évi (XII. 31) Kormányrendelet állapítja meg. A 15/2012. (VI. 11.) Korm. rendelet 2. §-val történő módosítások értelmében, 2012. augusztus elsejével megnőtt az állatvédelmi bírság alapösszege, ötezer forintról tizenötezer forintra emelkedett. A bírság mértékének megállapításához, a bírság alapösszegét meg kell szorozni a mellékletek szerinti szorzókkal. A legmagasabb, 10-es szorzót akkor kell alkalmazni, ha valaki az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül oltotta ki, állatot kínozott; az állat tulajdonjogával, tartásával felhagyott, az állatot elűzte, elhagyta, kitette. Ugyancsak százötvenezer forintra kell büntetni azt, aki a tiltott állatviadal szervezése körébe sorolható cselekményeket hajtott végre.²¹ Itt érdemes megemlíteni azt az anomáliát, hogy a büntetőjogi pénzbüntetés minimuma 75.000 Ft.²² Az állattartónak „jobban megéri”, ha a társadalomra alacsonyabb veszélyességgű cselekményét követően rendőrségi ügy lesz az esetből, mint közigazgatási eljárásban kiszabott állatvédelmi bírság? Ebből kifolyólag célszerűnek tartanám az állatvédelmi bírság és a büntetőjogi pénzbüntetés mértékének összeegyeztetését. Továbbá érdemes leszögezni azt is, hogy a bírság megfizetése nem mentesít más jogkövetkezmények alól.²³ Tehát a jogrendszer ugyanazt a cselekményt párhuzamosan is büntetheti. Az állatvédelmi hatóságnak az a feladata, hogy az Ávt. 43.§ (1) bekezdésében észlelte esetén bírságot szabjon ki, a bíróságnak pedig az, hogy a bűncselekmények elkövetőit a speciális és generális prevenció érdekében megbüntesse.

7. Az állatvédelem nemzetközi és európai jogi szabályai

Előrebocsátanám, hogy ezen alfejezetben megemlített nemzetközi és európai normák interpretálása a hazai jogba megtörtént, azok részét képezi, így tartalmuk bemutatásával külön, vázlatosan itt nem foglalkozok.

Az állatvédelem jelentőségét mutatja az, hogy az állatok védelmének biztosítása érdekében számos nemzetközi egyezmény született. Ilyen a Biológiai Sokféleség Egyezmény,²⁴ mely a biológiai sokféleség megőrzésének és fenntartható biztosításának

²¹ az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. évi (XII. 31) Kormányrendelet 4. sz. melléklet a-d) pontjai

²² a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 51.§ (3) alapján

²³ Ávt. 43.§ (4)

²⁴ hazánkban az 1995. évi LXXXI. törvénnyel került kihirdetésre

céljából jött létre, valamint a Washingtoni Egyezmény,²⁵ mely a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szól. Továbbá igen jelentős, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló Bonni Egyezmény,²⁶ illetve a nemzetközi jelentőségű vadvizekről különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló Ramsari Egyezmény. Érdemes még megemlíteni Egyezményt,²⁷ mely az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szól.²⁸

Az Európai Unióhoz való csatlakozáskor a tagállamok a nemzeti szuverenitásuk egy részéről lemondva, az Unió intézményeit jogalkotói és végrehajtói hatalommal ruházzák fel. Az Európai Tanács által hozott rendeletek kötelező erővel bírnak és közvetlenül alkalmazandók, egyfajta jogegységesítő szerepet látnak el. Ilyen a Tanács 2005/1/EK rendelete az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelméről.

A Tanács által létrehozott irányelveknek a jogharmonizáció tekintetében van jelentőségük. Ezek csak az elérendő célt illetően kötelezőek, a cél eléréshez használt eszközök megválasztását a tagállamra bízta. Ilyen a tojtyúk védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 1999/74/EK, a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló 98/58/EK, a hústermelés céljából tartott csirkék védelmét szolgáló minimumszabályok megállapításáról szóló 2007/43/EK, a borjak védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 2008/119/EK, valamint a sertések védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 2008/120/EK irányelv, melyek interpretációját a hazai jogrendbe a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet végezte el.

Az Európai Közösséget létrehozó szerződés mellé csatolt, állatvédelmi és állatjóléti kérdésekről szóló jegyzőkönyv alapelveként elismeri azt a tényt, hogy az állatok érző lények, továbbá, hogy az állatjólétre vonatkozó követelményeket nem lehet figyelmen kívül hagyni a mezőgazdasági, szállítási, kutatási, illetve belföldi piaci politikák alakításakor, illetve alkalmazásakor.²⁹ Ennek kapcsán az Európai Bizottság kidolgozta az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiát (2012–2015). A

²⁵ hazánkban az 1986. évi 15. tvr.-el került kihirdetésre

²⁶ hazánkban az 1986. évi 6. tvr.-el került kihirdetésre

²⁷ 1990/7. Nemzetközi szerződés a Környezetvédelmi Minisztertől

²⁸ Paulovics Anita: Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében. In: Magyar Jog. Budapest, 2004/2. 82-90.o.

²⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/food_safety/animal_welfare/f82003_hu.htm (letöltési dátum: 2012.11.04.)

stratégiának célja, hogy a tudományos és technológiai fejlődést felhasználva javaslatokat tegyen az elkövetkező négy év uniós fellépésének módjaira vonatkozóan azzal a céllal, hogy a hatályos jogi rendelkezések végrehajtása során összehangolható legyen az állatok jólétének biztosítása a valós gazdasági viszonyokkal. az állatok jólétére vonatkozó uniós jogi keret egyszerűsítése. A konkrét stratégiai terveket a melléklet tartalmazza. Az Európai Unió húsz intézkedést tervezett be az említett négy évre. A 2012-es évre vonatkozó intézkedéseket hazánk részben már teljesítette. A 1999/74/EK irányelvet, valamint a 2008/120/EK irányelvet, mint már említettem, interpretálta. Az Unió olyan intézkedéseket is felsorol a stratégiában, melyek az uniós jogi szabályozásból eredően kötelezettségnek tekintendők. Ilyen az Európai Parlament és a Tanács számára készített jelentés a genetikai kiválasztásnak a hústermelés céljából tenyésztett és tartott csirkék jólétére gyakorolt hatásáról, az Európai Parlament és a Tanács számára készített jelentés a macska- és kutyaaprém forgalomba hozatalának tilalmáról szóló 1523/2007/EK rendelet alkalmazásáról. A következő évekre vonatkozóan az Unió szintén előír kötelezően teljesítendő feladatokat, mint például 2013. évi teljesítési határidővel, az Európai Parlament és a Tanács számára készített jelentés a baromfi esetében alkalmazott különböző kábítási módszerekről, továbbá 2014. évre teljesítéssel, uniós iránymutatások vagy végrehajtási szabályok kidolgozása, az állatok leölésük során való védelem kapcsán.³⁰

8. Nemzetközi kitekintés az állatkínzás szabályozása kapcsán

A külföldi szabályozásokat áttekintve számos megoldási lehetőség található az állatokra nézve, ártalmas cselekmények büntetésére.

- **A német állatvédelmi törvény (TierSchG)** büntetőjogi rendelkezései szerint három évig terjedő szabadságvesztéssel, vagy pénzbüntetéssel büntetendő, aki gerinces állatot alapos ok nélkül megöl, vagy gerinces állatnak garázda módon jelentős fájdalmat vagy szenvedést, illetve hosszan tartó vagy ismétlődő fájdalmat, vagy szenvedést okoz, bűncselekményt követ el.³¹ Látnunk kell, hogy a tényállás csak a gerinces állatokra vonatkozik. A törvény nem tartalmaz arra vonatkozó rendelkezéseket, hogy mi minősül alapos ok nélküli megölésnek valamint, hogy a garázda módon történő elkövetés alatt mit

³⁰ az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiáról (2012–2015)

³¹ német állatvédelmi törvény (TierSchG) 17.§

kell érteni. Bűnösség tekintetében a mi büntetőjogi szabályozásunkhoz hasonlóan, nem rendeli büntetni a gondatlan elkövetést. Abban az esetben, ha az előbbi bűncselekmény nem állapítható meg, vizsgálni kell, hogy a cselekmény nem minősül e szabálysértésnek. Szabálysértést követ el, aki szándékosan, vagy gondatlanul egy általa tartott, gondozott, vagy olyan gerinces állatnak, melynek gondozására köteles, alapos ok nélkül jelentős fájdalmat, szenvedést, vagy károsodást okoz. Továbbá az is, aki egy állatnak alapos ok nélkül jelentős fájdalmat, szenvedést, vagy károsodást okoz.³² Tehát ha a cselekményt harmadik személy, azaz nem az állattartó követi el, akkor az pénzbírsággal sújtható. A magánindítvánnyal üldözendő dologrongálás bűncselekménye is a büntetőjogi védelmet kívánja biztosítani. Értelemszerűen nem az állatot, hanem az állattartó érdekeit védi, a tulajdonjog tárgyának szándékos megrongálása pönalizálásával. Végül megjegyezném, hogy Németországban 2002. augusztus 1-én alkotmányos rangra emelkedett az állatvédelem, mely értelmében „az állam az eljövendő generációkért való felelősség jegyében is védi a természetes életfeltételeket és az állatokat”.³³ Az alkotmánymódosítás indokolása szerint az ember kötelessége az állatokat társélőként mivoltukban tisztelni.³⁴

- **Az osztrák Btk.** szerint, aki állatot durván bántalmaz, vagy szükségtelenül kínoz, kitesz, szabad életre képtelen állatot kitesz, vagy aki állatot másik állatra uszít, azzal a szándékkal, hogy a másik állat kint szenvedjen, bűncselekményt követ el. Ausztriában szándékos és gondatlan elkövetés esetén is büntetendő az, aki nagyobb számú állatot a szállításuk során hosszabb ideig kínszenvedésnek tesz ki, az etetés, itatás elmulasztásával, avagy más módon. Továbbá bűncselekményt követ el az is, aki gerinces állatot gonoszságból megöl. Az osztrák szabályozás a német szabályozáshoz képest tágabb körű védelmet biztosít, hiszen a védelem nemcsak az emlős vagy gerinces állatokra terjed ki. Ugyanakkor, míg a bántalmazás a legalacsonyabb fajtájú állatok sérelmére is elkövethető, addig kínszenvedést, gyötrelmet csak azok az állatok érezhetnek, akik érzőképeséssel rendelkeznek, ami a gerinctelen állatokról nem mondható el. Külön szakaszban taglalja az állat- és növényállomány veszélyeztetését. E szerint az is büntetendő, aki járványt idéz elő, illetve veszélyes kórokozó, vagy kártevő elterjedését idézi elő.³⁵

- **Olaszországban** az állatkínzás kihágásnak minősül. Ezen szabályozás szerint kihágást követ el, aki állattal szükségtelenül kegyetlenkedik, jellegzetességeihez képest

³² Német állatvédelmi törvény (TierSchG) 18.§

³³ Németország Alkotmánya (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) 20a szakasz

³⁴ Dr. Mózes Annamária: Állatvédelem és büntetőjog- A német szabályozás rövid áttekintése. In: Collega, 2005/2. 177.-181.o.

³⁵ Osztrák büntető törvénykönyv (StGb) 222.§

elviselhetetlen erőfeszítésnek, gyötremnek, megerőltetésnek, vagy magatartásnak veti alá, vagy pedig olyan játékokra, mutatóványokra vagy munkára használja fel, amelyre természeténél fogva alkalmatlan (ideértve az etológiai jellegzetességei alapján megállapítható alkalmatlanságot is). Kihágásnak minősül továbbá az is, ha valaki az állatot természetével összeférhetetlen körülmények között tartja, a háziállatot vagy a fogság körülményeihez szoktatott állatot elhagyja. Minősített esetként szabályozza a jogszabály azon esetet, amikor a cselekményt különösen nagy fájdalmat okozó módon, az állatcsempészség, -kereskedés, -tenyésztés, -szállítás, -levágás vagy mutatóvány módozataként követik el. Külön bünteti azt, aki olyan mutatóványt vagy rendezvényt szervez, mellyel az állatot megerőltetésnek teszi ki, illetve minősített esetként szabályozza azt, amikor a felsorolt elkövetési magatartást titkos fogadáskötési tevékenységgel kapcsolatosan követik el.³⁶

- **A francia büntető törvénykönyv**, szabályozási körébe a háziállatokat, illetve a megszelídített fogságban tartott állatokat vonja, és – akár nyilvánosan, akár a nyilvánosság kizárásával történik – tiltja az ezen állatokkal szembeni kegyetlenkedést, ezen állatok bántalmazását. Sürgős esetben, veszélyhelyzetben, az állat tulajdonosának elítélése esetén vagy ha a tulajdonos ismeretlen, az állatot elismert állatvédő mozgalom számára adja át a bíróság. Büntetni rendeli továbbá - az újra benépesítés céljára szánt vadállatok kivételével - a megszelídített, házi vagy fogságban tartott állat elhagyását. Bűncselekmény emellett a külön rendeletben előírt szabályok megtartása nélkül végzett kísérleti, tudományos kutatási tevékenység.³⁷

- Az előző fejezetben felmerült a **kérdés, hogy az állat dolog-e vagy sem**. Habár a közeljövőben hatályba lépő új polgári törvénykönyvünk „állatbarátabb” módon rendelkezik e kérdéssel, más európai országokban már régóta ez a fajta rendelkezésmód uralkodik. Az osztrák polgári törvénykönyv értelmében *„Az állat nem dolog, ezeket külön törvények védik. A dologra érvényes rendelkezéseket csak annyiban lehet az állatokra alkalmazni, amennyiben nincsenek eltérő rendelkezések.”*³⁸ A német polgári törvénykönyv is gyakorlatilag ugyanezt vallja, csak más szóhasználatot alkalmaz. *„Az állatok nem dolgok. Ezeket külön törvények védik, de külön szabályozás hiányában a dolgok szabályai irányadóak rájuk.”*³⁹

³⁶ Olasz Büntető Törvénykönyv (Codice Penale) 544. cikk

³⁷ Francia Büntető Törvénykönyv (Code pénal) 521. cikk

³⁸ Osztrák Polgári Törvénykönyv 285/A. §

³⁹ Német Polgári Törvénykönyv 90/A. §

IV. Az állatkínzás tényállásának elemzése

E fejezet a dolgozatom kihagyhatatlan gerincét képezi, hiszen mi alapján beszélünk állatkínzásról, ha nem tudjuk pontosan milyen állatokkal szemben, milyen emberi magatartások tanúsításával, milyen eszközök, módszerek alkalmazásával követhető el a bűncselekmény. Véleményem szerint az elkövetési magatartások ismerete a legfontosabb, ugyanis sokszor találkozok azzal a jelenséggel, hogy az emberek ezen ismeret hiányában, megalapozatlanul vádolják meg a másikat állatkínzással. Gyakori az a nézet, hogy aki lakásba kutyát tart, pláne nagy mozgásigényű kutyát az állatkínzó, mert a kutyának nagy térre, szabadságra van szüksége, és nem arra, hogy falak közé legyen bezárva. Az állatkínzás, mint büntetőjogi kategória nem összekeverendő a nem optimális tartással. A lakásban tartott kutyák nem feltétlenül szenvednek. Az igaz, hogy nem a legoptimálisabb az elhelyezésük, de ez nem okoz nekik maradandó egészségkárosodást, vagy pusztulást. Így az állatkínzás tényállása sem állapítható meg, hiszen annak elengedhetetlen elemeit képi a maradandó egészségkárosodás, vagy pusztulás.

Az elemzéshez különböző büntetőjogi iskolák álláspontját, a Btk. értelmezését segítő törvénytárgyarázatokat, valamint különféle tanulmányokat használok fel. Egyfelől ezzel is egy komplex elemzést adva, másfelől pedig összehasonlítva azt, hogy a különböző szakirodalmakban írtak milyen dogmatikai azonosságokat és különbözőségeket mutatnak.

„266/B. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) állattartóként, házasított emlősállatot vagy az ember környezetében tartott veszélyes állatot elűzi, elhagyja vagy kiteszi,
vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a vadászatról szóló törvény által tiltott vadászati eszközzel vagy tiltott vadászati módon vadászik, illetőleg a halászatról szóló törvény által tiltott halfogási eszközzel vagy módon halászik vagy horgászik.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1)-(2) bekezdésben írt bűncselekményt olyan módon követik el, hogy az az állatnak különös szenvedést okoz.”

1. A védett jogi tárgy

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendszértudományi Karán (a továbbiakban: NKE- RTK) elfogadott többségi nézet szerint jogi tárgyon „az állatok kínzásának tilalmazásával óvott közrend fenntartásához fűződő társadalmi érdeket”⁴⁰ kell tekinteni. Ez a jogi tárgynak egy jól megfogalmazott, tömör értelmezése, amely azon kívül, hogy kifejezi az állatkínzás tilalmának társadalmi érdekét, utal a bűncselekmény Btk-n belüli elhelyezkedésére is.

A 2004.évi X. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról (a továbbiakban: indokolás) jogi tárgyként az állat életének, egészségének védelmét határozza meg. Ugyanakkor mivel e bűncselekmények általában nem konkrét személy jogait sértik, vagy veszélyeztetik, hanem káros hatásuk a társadalom egészét érintik, ezért a közrend elleni bűncselekmények közé sorolhatók és védett tárgyak a közrend, pontosabban a közbiztonság .

Metzger Szilvia⁴¹ szerint az indokolás ellentmondásokba ütközik, melynek feltárásával párhuzamosan megválaszolja azt a kérdést is, hogy az állatkínzás vajon beilleszthető-e a büntető jogi normába. Tehát ha a jogi tárgy a közrend, akkor a sérelmet szenvedett állat csak elkövetési tárgy lehet. Ha viszont az állatok életének, egészségének védelme, akkor a bűncselekmény Btk. szerinti besorolása téves. Ennek a dilemmának a megoldását egy olyan Btk-n belüli egységes fejezetben látja, amely a környezeti joggal összefüggő bűncselekményeket szabályozza.⁴² Ez a koncepció testet is ölt a 2013. július 1-én hatályba lépő új Btk-ban.

2. A bűncselekmény elkövetési tárgya

A bűncselekmény elkövetési tárgya az egyes bűncselekményi fordulatok körében eltérő, azonban fő szabályként a gerinces állatokra vonatkozik a tényállás. Tehát a büntethetőség szempontjából nem releváns, hogy az ember környezetében él e, avagy vadon élnek minősül. Ennek alapja az, hogy az Ávt. különbséget tesz a gerinces és nem gerinces állatok megölése közt, a büntetőjog pedig az Ávt-ben megfogalmazott tilalmazott magatartások közül csak a legsúlyosabbakat szankcionálja.⁴³

Az NKE- RTK-n oktatott nézet – a büntetőjogi iskolák között egyedülállóan - az állatkísérletek végzéséről szóló 243/1998. (XII.31.) Kormányrendeletre hivatkozva

⁴⁰ Blaskó- Miklós- Schubauer: Büntetőjog Különös rész II. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2010. 70.o.

⁴¹ Dr. Metzger Szilvia Phd, a Kaposvári Egyetem Állattudományi Karának egyetemi adjunktusa

⁴² Metzger Szilvia: Az állatkínzás bűncselekmény kérdései. In: *Acta Scientiarum Socialium*, XXXII. 2010.65.o.

⁴³ Varga Zoltán: A büntetőjog nagy kézikönyve. Budapest, Complex Kiadó, 2007. 621.o.

határozza meg az elkövetési tárgyat, melynek 2.§ 1. pontja kimondja, hogy az állat „*élő gerinces állat (Vertebrata), beleértve a szabadon élő vagy szaporodó lárvá alakokat, kivéve az embrionális és magzati állapotúakat.*”⁴⁴

3. Gerinces állat elpusztítása vagy maradandó egészségkárosodás okozása indokolatlan bántalmazással, vagy bánásmód alkalmazásával

Az (1) bekezdésben megfogalmazott törvényi tényállás nem kerettényállás, hiszen a Btk. nem az Ávt. szabályaira utal vissza, hanem maga a büntető norma határozza meg az elkövetési magatartást.⁴⁵ Ezen alakzat - a fő szabály szerint - kizárólag a gerinces állatokra vonatkozik. A jogalkotó nem tesz semmilyen különbséget, így minden gerinces állat elkövetési tárgy lehet. Az ember környezetében élőtlől a vadon élőig, a halaktól az emlősökig. A bekezdésben kétféle elkövetési magatartással találkozunk, melyeknek tettese bárki lehet, aki a gerinces állat sérelmére a tényállásszerű magatartást véghezviszi.

3.1. A gerinces állat indokolatlan bántalmazása

Az elkövetési magatartás egyrészt lehet a gerinces állat bántalmazása, melynek indokolatlannak kell lennie. Az indokolásban nem a „fizikai fájdalom okozása” kifejezés szerepel, hanem a „bántalmazás”. Ez egyrészt annak tudható be, hogy a bántalmazás nem feltétlenül az állat testi épségét kell, hogy sértse, lehet pszichikai ráhatás is. Másrészt a büntetőjogi szankcionálást az elkövetési magatartáshoz köti és nem az állatban elért érzethez, nem az eredményhez. Azt, hogy az állattal szemben milyen fizikai eszközök, és ezek milyen mértékű alkalmazása meríti ki a bántalmazást, mint elkövetési magatartást, nagymértékben meghatározza az állat etológiai, fizikai, pszichikai jellemzői, jellegzetességei. Természetesen nem minden jellegű lelki vagy fizikai bántalmazás tekinthető állatkínzásnak. Az idomítás, a nevelés, a hasznosítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ilyenkor is meg kell határozni, hogy melyek azok az eszközök, amelyek büntetendőek, és melyek, amelyek nem. Ezen eszközöket a cirkuszi menaszéria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól szóló 222/2007. (VIII. 29.) Korm. rendelet 9.-10.§-a, a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól szóló 9/1999. (I. 27.) FVM rendelet 2. számú melléklete, a Tanács 2005/1/EK rendeletének III. sz. melléklete. Továbbá az ebek

⁴⁴ Blaskó- Miklós- Schubauer i.m. 70.o.

⁴⁵ EBH2006. 1391

legális idomítása, nevelése tekintetében a kutya kiképző iskolák maguk határozzák meg azokat a módokat, amiket nevelési célzattal alkalmazni lehet.

Tényállási feltétel, hogy a bántalmazás indokolatlan legyen. Ennek megítélése bírói hatáskörbe tartozik, ami csak az eset minden körülményének, a társadalmi erkölcsi nézetnek a figyelembevételével történik. Az indokolás az Ávt.6.§-ának (1) bekezdésére hivatkozik, ugyanis ez a passzus sorolja fel példálózó módon az indokolatlan bántalmazás fogalma alá eső elkövetési formákat.⁴⁶

„6. § (1) Az állatnak tilos indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani, így különösen az állatot nem szabad:

a) kínozni,

b) emberre vagy állatra uszítani, illetőleg állatviadalra idomítani,

c) kényszerszakarmányozásra fogni, kivéve az egészségügyi megfontolásból való kényszerű táplálás esetét,

d) a kíméletét nem biztosító módon mozgatni és szállítani, elhelyezni,

e) a teljesítőképességét felismerhetően meghaladó teljesítményre kényszeríteni,

f) természetellenes és önpusztító tevékenységekre szoktatni.”⁴⁷

A fegyveres erők, a rendvédelmi szervek, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a közfeladatokat ellátó őrszolgálatok feladatainak ellátását szolgáló állatok esetében- e szervezetek hatékony munkavégzése végett- az emberre vagy állatra uszítás tilalmát a külön törvényben meghatározott eltéréssel kell alkalmazni.⁴⁸

Véleményem szerint nem szükséges e magatartások értelmezése, hiszen egyeseket maga az állatvédelmi törvény, másikat a különféle részletszabályok, rendeletek fejtenek ki. Azonban szükségesnek tartanám az egyes magatartásokat kifejtő törvényhelyek, valamint rendeletek egy helyen történő megadását.

Az NKE- RTK-n elfogadott többségi nézet felsorolja a bántalmazás leggyakoribb megnyilvánulási formáit, ezzel is utalva a törvényalkotó általánosító jellegére utalva: *„az élő állat bármilyen eszköz, szerkezet, berendezés, stb. igénybevételével, illetve anélkül történő ütlegelése, rugdosása, mérgező, maró, gyúlékony anyaggal leöntése, felgyújtása, csonkítása, felakasztása, villamos árammal történő kínzása”.*⁴⁹ Látható, hogy ez mindig aktív emberi magatartás.

⁴⁶ 2004.évi X. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról, és Berkes i.m. 650/2.o.

⁴⁷ Ávt. 6.§ (1)

⁴⁸ az 1998. évi XXVIII. törvény indokolása az állatok védelméről és kíméletéről

⁴⁹ Blaskó- Miklós- Schubauer i.m. 70.o.

3.2. Az egészségkárosodást vagy pusztulást előidéző bánásmód

A másik elkövetési magatartás a bánásmód alkalmazása, amelynek egészségkárosodást vagy pusztulást előidézőnek kell lennie. A bánásmód alkalmazásába sorolható minden olyan tartási mulasztás, fizikai ráhatás, ami nem sorolható a bántalmazás körébe mégis az állat szenvedését eredményezi. Mindenképpen egy huzamosabb, ismétlődő magatartást feltételez.

Mint már utaltam rá, a bántalmazás és a bánásmód alkalmazása tekintetében nem beszélhetünk eredmény-bűncselekményről, ugyanis ahhoz, hogy a bűncselekmény befejezetté váljon nem szükség az állat maradandó egészségkárosodása vagy pusztulása, elég, ha az elkövetési magatartás objektív alkalmas a következmények kiváltására. Éppen emiatt az állat életének kioltása nem tekinthető önálló elkövetési magatartásnak, hanem súlyosító körülményként értékelhető. Az állat élete kioltásának vannak elfogadható okai, melyeket az Ávt.11.§-a tartalmaz exemplifikatívan, a nem tételes felsorolás technikát használva. Ezen okok esetében az Ávt. kizárja a cselekmény társadalomra veszélyességét, ezért ilyenkor nem állapítható meg az állatkínzás bűncselekménye.⁵⁰

„11. § (1) Az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltani nem szabad. Elfogadható oknak, körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, valamint közegészségügyi veszély elhárítása. Eb és macska tekintetében az élelmezési cél, illetve a prém termelése nem minősül elfogadható oknak, körülménynek, továbbá tilos e fajok élelmiszerként és prémként történő felhasználása. „

A törvény a 45.§-ban további okokat állapít meg. Így ha az állat gyógyíthatatlan, továbbélése megszüntethetetlen fájdalommal járna, az állat tartója ismeretlen, a vadon élő, nem vadászható állat képtelen a szabadon élésre, vagy a fogságban tartásra alkalmatlan, akkor az állatvédelmi hatóság köteles az állat életének fájdalommentes kioltásáról gondoskodni. Az említett esetekben az állatkínzás tényállása nem állapítható meg.

Azonban még ilyen esetben is törvényi kíváncsi, hogy az állat életének kioltása a legkisebb szenvedéssel járjon, így a 12.§ értelmében az állat életének kioltására csak kábítás után kerülhet sor. A kábítási kötelezettség nem vonatkozik a gerinctelen állatokra,

⁵⁰ Berkes György: Magyar Büntetőjog I-II-III, Kommentár a gyakorlat számára- Második kiadás. Budapest, HVG-ORAC, 2004. 650/3. o.

a háztartásban élelmezési célra tartott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja. Azonban ezekben az esetekben is gondoskodni kell arról, hogy az állat életének kioltása gyorsan, szakszerűen történjen és, hogy a legkisebb szenvedéssel járjon.

Megjegyezném, hogy akkor is tényállásszerűvé válhat a magatartás, ha az elkövető felismeri, hogy magatartásával a gerinces állatot szükségtelen, elkerülhető fájdalomnak is kiteszi, és ezt kívánja, vagy ebbe belenyugszik.⁵¹ Ilyen lehet az amikor látjuk, hogy az állat beteg, de nem visszük el orvoshoz, mert úgy gondoljuk, hogy felesleges rá pénzt költeni, így is úgy is elpusztul a közeljövőben, mert már öreg.

Véleményem szerint ezen elkövetési fordulat kapcsán nincs kikristályosodott gyakorlat, mert a szakirodalmak nem igazán taglalják e kérdést, csak az Átv.6. és 11.§ paragrafusaira hivatkozva felsorolják az abban foglaltakat.

4. Házasított emlősállat vagy az ember környezetében tartott veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele

Ezen cselekmények elkövetése esetében alaki bűncselekményről beszélhetünk, azaz az elkövetési magatartások szándékos kifejtésével a bűncselekmény befejezetté válik. Tettese azonban nem bárki, hanem csak az állattartó lehet. Fogalmát az Ávt.3. §-a határozza meg: „*az állat tulajdonosa, illetve aki az állatot vagy az állatállományt gondozza, felügyeli,*”

Elkövetési tárgyként egyrészt a házasított emlősállatot jelöli meg, mely a „házi állat” fogalmával azonos. Másrészt az ember környezetében tartott veszélyes állatot, mely fogalmat az Ávt. sem határozza meg, valamint sokfélesége miatt nem is sorolható fel. Megjegyezném, hogy az ember környezetében tartott veszélyes állat - a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KÖM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. sz. melléklete alapján - lehet nem gerinces állat is, mint például a skorpió, vagy az egyes pókfajták.

Az általam tanulmányozott büntetőjogi iskolák egységesek az (1) bekezdés b) pontja szerinti elkövetési magatartásban. Mindegyik a házasított emlősállat vagy az ember környezetében tartott veszélyes állat elűzését, elhagyását, kitételét határozza meg. Ezen magatartásokat az Ávt.8.§-a is tiltja és állatvédelmi bírsággal szankcionálja.⁵²

⁵¹ EBH2006. 1391

⁵² az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. évi (XII. 31) Kormány rendelet 4.sz. melléklete szerint 10-szeres szorzóval

„8. § Az ember környezetében tartott állat, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagyni nem szabad. Az állat elűzése, elhagyása vagy kitétele tilos.”⁵³

Ebből a passzusból csak a tilalom látszik; ha nem a benne foglaltak szerint teszünk, úgy tűnik, szimplán jogellenes a magatartásunk, de ettől még nem szankcionálandó. Úgy tűnik, hogy ezen jogellenesnek nyilvánított magatartásokat csak az állatkínzás (1) bekezdésének b) pontja rendeli büntetni. A bűncselekmény előtt ezek szerint nem volt büntetendő a magatartás, a jogalkotó észrevette, hogy ezzel olyan szinten élnek vissza, hogy kell kapcsoljon hozzá szankciót. Ezért lett bűncselekmény. Érdekes és a büntetőjogban nem preferált technika, ha pusztán a jogellenesség ténye alapján lesz valamiből bűncselekmény, semmi plusz tényállás nem lesz betéve mellé. Hol itt a fokozatosság, a büntetőjogi ultima ratio?

Az említett fogalmakat Metzger a Magyar Értelmező Szótár alapján határozta meg, mivel ezen cselekmények fogalmát a szakirodalom nem fejti ki az egyértelműségük végett. Büntetőjogi értelemben elűzésen az állat ütve, verve való elhajtását, elkergetését; elhagyáson az állat teljes és végleges sorsára hagyását értjük, valamint azt, ha az ember elmegy tőle és többé nem megy vissza hozzá. Végül a kitételen az állat házon kívülre történő vitelét és otthagytását. Ez utóbbi cselekmény esetében az állattartó az állat birtoklásával szándékosan felhagy, az állatot sorsára hagyja. Ezen cselekmények szankcionálásának okát nemcsak az állat kiszolgáltatott helyzete adja, hanem annak a veszélyhelyzetnek a megelőzése is, amit a magára hagyott állat okozhat. Ez a megelőzésre való jogpolitikai törekvés az oka annak a ténynek, amit az elkövetési tárgy meghatározásánál már jeleztem, miszerint a veszélyes állatokat a jogalkotó nem választja szét gerincesekre és gerinctelenekre, hanem a tényállás a gerinctelen veszélyes állatok elűzésével, elhagyásával vagy kitételével is megvalósulhat.

5. Tiltott eszközzel, vagy tiltott módon történő vadászat, illetve halászat/horgászat

A 2. bekezdésben meghatározott tényállás az 1. bekezdéssel ellentétben keretdispozíció. Tartalmát a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Hhtv.), illetve a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) tölti ki. A bekezdés elkövetési magatartása a tiltott vadászati, illetve halászati eszközök és módok alkalmazása.⁵⁴ Az állatkínzás speciális

⁵³ Ávt.8.§

⁵⁴ Metzger i.m. 63.o.

esetének tekinthető, ha valaki úgy folytat orvvadászatot vagy orvhalászatot, hogy tiltott eszköz vagy mód alkalmazásával az állatnak fizikai fájdalmat okoz. Tehát nem minősül az állat bántalmazásának az, ha a vadászat, illetve a halászat a megengedett eszközökkel és módon zajlik.⁵⁵

5.1. Tiltott vadászati eszközök és módok

A tiltott vadászati eszközöket és módokat az előbb említett Vvt. a 68. § alatt tételesen felsorolja: „a mérgezett hegyű és robbanó fejű nyílvesző; a számszerű; az e törvény előírásainak meg nem felelő vadászíj, illetve nyílvesző; a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz; a gímszarvasra, dámszarvasra, muflonra, valamint őzre történő vadászat esetén a sörétes vadászlőfegyver; a hurok, horog, madárlép, verem; a működése vagy felhasználása körülményei folytán nem szelektív háló.”⁵⁶

A Vtv. 71. §-a további olyan vadászati eszközök és módszerek alkalmazásának tilalmát mondja ki, melyek a fentiekkel ellentétben nem eredményezik az állat pusztulását, egészségkárosodását. Ilyenek például az elektronikus optikai eszközök, az áramütést előidéző elektromos eszközök. Ezek tiltott alkalmazása jogellenes és kötelezően kiszabott vadvédelmi bírságot von maga után, melynek mértéke legalább tízezer forint, legfeljebb kétszázezer forint.⁵⁷ A 2004. évi X. törvény indokolása nem tartalmazza, hogy miért csak a 68. §-beli formákra vonatkozik a büntetőjogi szankció. Nyilván az eszköz, módszer használatával okozott szenvedés, fájdalom mértékének alacsonyabb szintje miatt.

A tiltott vadászati eszközök kapcsán megemlítenék egy 2008-ban történt jogesetet, amikor is a vádlott a saját tulajdonát képező 4,5 mm kaliberű légpuskával kilőtt egy fácánkakast. Az elsőfokú bíróság megállapította az állatkínzás vétségét. Ezt a Vvt. 67.§-ának (1) bekezdésére alapozta, mely szerint: „Vadat csak vadászati célra engedélyezett - legalább negyvenöt centiméter csőhosszúságú - vadászlőfegyverrel lehet elejteni.”. A megyei főügyészség felülvizsgálati indítványt nyújtott be, mivel a lépuska, amely a lőfegyverekről és lőszeréről szóló 2004.évi XXIV. törvény szerint lőfegyvernek sem minősül, nem meríti ki a tiltott vadászati eszköz fogalmát, így az állatkínzás bűncselekményét sem követhette el. A Legfelsőbb Bíróság emiatt a felülvizsgálati indítványnak helyt adott és felmentette a terheltet az állatkínzás vétsége alól.⁵⁸

⁵⁵ 2004.évi X. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról

⁵⁶ a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény 68.§

⁵⁷ Vvt. 84 § (2)

⁵⁸ BH2011. 217

A tiltott vadászati módokról a Vtv. 30. §-a szól, mely értelmében „A vadat elejteni, elfogni kizárólag a törvényben meghatározott módon szabad. Tilos a vadat a vonatkozó közösségi rendeletben foglalt csapdázási módszerrel, valamint mérreg alkalmazásával elfogni, illetve elpusztítani.”⁵⁹ Ez kapcsán egy hiányosságra hívnám fel a figyelmet. Ugyanis a jogszabály nem rendelkezik más passzusban a tiltott vadászati módokról. Tehát nem határozza meg egyértelműen, hogy mit ért a vadászati mód alatt. Ennek az állatkínzás megállapíthatóságában kiemelkedő szerepe lenne.⁶⁰

5.2. Tiltott halászati eszközök és módok

A tiltott halászati eszközöket és módokat a Hhtv. 23.§ határozza meg, mely értelmében „(1) Tilos a hal fogásához minden olyan fogási eszköz, illetve mód alkalmazása, amely a halállományt és élőhelyét károsíthatja.

(2)Tilos a hal fogásához különösen váltóáramú elektromos eszköz alkalmazása, mérgező vagy kábító hatású anyag, robbanóanyag, szűrőszerszám, illetve bűvárszigony vagy más, halfogásra alkalmas bűváreszköz használata, valamint gereblyező horgászati, illetőleg hurokvető halászati módszer alkalmazása.

(3)Tilos folyóvízen olyan halfogóeszköz vagy -készülék, továbbá olyan fogási mód alkalmazása, amely átlagos vízállás esetén a folyó, illetve a holtág, mellékág medrének felénél többet keresztirányban folyamatosan elzár.

Olyan halcsapdákról van szó, melyek a halak fulladását idézik elő, vagy a pusztulásukhoz vezető sérülést, veszélyeztetve ezzel a halállományt, valamint annak élőhelyét. Tehát a bűncselekmény megállapításához elég a károsodás veszélyének a létrehozása. A halak pusztulásának, vagy az élőhely károsodásának mint eredménynek, nem kell bekövetkeznie ahhoz, hogy az állatkínzás befejezetté váljon.⁶¹

A bűncselekmény elkövetési tárgya a vadászható vadfajok, illetve a halászható halfajok egyedei.⁶²

6. Minősített eset

A 2008. XII.19. napján hatályba lépő a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2008.évi LXXXIV. törvény iktatta be az állatkínzás minősített esetét, azaz azt az esetet, ha az alapesetben meghatározott tényállásokat különös szenvedést okozó módon követik el. Fogalma alatt értjük „az átlagosat lényegesen

⁵⁹ Vtv. 30.§

⁶⁰ Metzger i.m. 64.o.

⁶¹ BH2009. 137

⁶² Berkes i.m. 650/1. és Metzger i.m. 61.o.

*meghaladó, rendkívüli brutalitással véghezvitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekményeket”, valamint „ha a bántalmazás hosszantartó, elhúzódó, illetőleg ha az elkövetéskor az állat szenvedése láthatóan rendkívüli mértékű.”*⁶³

A módosítás szükségességének okairól a II. fejezetben, az állatkínzás rekriminalizációja kapcsán már szóltam.

7. Halmazati kérdések, elhatárolások

Mivel a Ptk. szerint az állat dolog, és mint ilyen tulajdonjog tárgya lehet, felvetődik az állatkínzás és a garázdaság elhatárolásának problematikája. A Legfelsőbb Bíróság 93.sz. állásfoglalása alapján, a halmazat csak akkor kizárt, ha az egyazon cselekménnyel megvalósított másik bűncselekmény büntetési tétele a súlyosabb. A garázdaság alapesete így valódi halmazatba kerül az állatkínzással a büntetési tételek azonossága folytán, továbbá halmazatba kerül a garázdaság minősített eseteivel is. A szegedi büntetőjogi iskola nem ért egyet ezzel a gyakorlattal, mivel az *non bis in idem* elvébe ütközik. Ha az elkövetési tárgy megállapítható értékkel bíró állat, amely nem az elkövető tulajdonában áll, felmerülhet a rongálással való halmazat kérdésköre is.⁶⁴

Továbbá az állatkínzás és a tiltott állatviadal szervezésének büntette közt az alaki halmazat csak látszólagos, melyet az utóbbi javára kell feloldani.⁶⁵

Nem lehet elkövetési tárgy az olyan gerinces vagy egyéb veszélyes állat, amely a természetvédelmi jogszabályok szerint⁶⁶ fokozottan védettnek minősül, mert ez esetben természetkárosítást kell megállapítani.⁶⁷

⁶³ 2008.évi LXXXIV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

⁶⁴ Károlyi i.m.20.o.

⁶⁵ Blaskó- Miklós- Schubauer i.m. 72.o.

⁶⁶ a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet

⁶⁷ Nagy Ferenc: Magyar Büntetőjog Különös rész, Budapest, HVG-ORAC, 2009. 423.o.

V. Az állatkínzás kritikus területei

Az állatkínzás területeinek kategorizálásával, felvonultatásával úgy gondolom, hozzájárulok a jogalkalmazás megkönnyítéséhez a bűncselekmény észlelésének, azonosításának megkönnyítésével. Véleményem szerint, ezen területek egy részére az állatvédelmi törvény 2.§-ában meghatározott tárgyi hatályából következtethetünk. Ilyen terület az állattartás, ennek velejárójaként az állatszállítás, végső állomásként pedig az állatfeldolgozás. Továbbá az állatkísérletek, a cirkuszok, a vadászat, vagy csak egyszerűen a kedvtelésből tartott állatokkal való bánásmód, illetve a kóbor állatok okozta - sajnos egyre gyakoribb - támadások problémája. A területek másik részét maga a Btk. nevesíti bűncselekmény formájában. Ilyen a 266/A.§ szerinti tiltott állatviadal szervezése, a 266/B.§ (2) bekezdésében megfogalmazott orvvadászat, orvhalászat és 281.§ szerinti természetkárosítás. Az orvvadászat és halászat kérdéskörével nem kívánok foglalkozni, mert az előző fejezetben bemutatásra kerültek. Ezen kívül van még egy területet, amelyről jelenleg semmilyen jogszabály nem rendelkezik. Ez a zoofilia kérdésköre, az állatok sérelmére elkövetett szexuális erőszak.

1. Állattartás

1.1. Haszonállat tollazása

Az elmúlt években nagy port kavart a nemzetközi Négy Mancs állatvédő szervezet "jogellenes tollszedési kampánya", mely az élő állatokon végzett pehely- és tolltépés mikéntjét ellenőrizte a különböző hazai baromfifeldolgozó üzemekben. Dr. Czerny Róbert állatvédelmi szakjogász, egy beszélgetésünk alkalmával elmondta, hogy a tolltépés nem tilos az Európai Unióban, minden tagország maga határozza meg, hogy betiltja-e a tevékenységet. Hazánk nem tiltotta be, de ettől függetlenül vannak szabályok, amiket be kell tartani a tollazás végrehajtásánál. Továbbá Szilágyi István, a Fehér Kereszt Állatvédő Liga kurátora az ügy kapcsán azt mondta el, hogy *„léteznek egységes, egész Európára érvényes állatvédelmi útmutatások, melyek betartatása és ellenőrzése alapvetően a tagállamok hatáskörébe tartozik”*.⁶⁸ Ilyenek például az Európai Unió Tanácsának irányelvei, melyekről már ebben a fejezetben írni fogok.

A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet mellett, hogy lefekteti a mezőgazdasági haszonállatok tartásának általános szabályait, mellékleteiben meghatározza az egyes állattartási területek speciális

⁶⁸ <http://umvp.eu/?q=sajtoszemle/per-a-negy-mancs-ellen> (letöltési dátum: 2012.10.19.)

szabályait is. A melléklet a tolltépést az érett tollak kíméletes, fájdalommentes és szakszerű eltávolításaként definiálja, amely arra irányul, hogy a vedlést tollnyerés céljára kihasználják. A melléklet meghatározza a tollszedés mikéntjét, körülményeit, előzményeit, feltételeit. Például csak meleg időben lehet tollazni, nehogy az állat megfázzon, csak érett tollakat lehet kiszedni, azokat is csak az állat mell-, has- és hátoldali részéről, szárny- és farktollakat tilos. (mellékletek 1.kép) Továbbá tilos a ludak szárnyait összekötni, vagy lábainál fogva felkötni. A tolltépés közbeni állatkínzás megvalósulását, valamint az elkövetői kör megállapítását, a 14. pontban megfogalmazott rendelkezés teszi lehetővé: „A próbaszedésekről és a tollazásokról (az állomány azonosítójáról, a tollazás idejéről, a tollazott állatok számáról) az állattartónak nyilvántartást kell vezetnie, amelyet legalább öt évig meg kell őrizni.”⁶⁹

1.2. Haszonállat tömése

Ugyancsak vitára ad okot, a házi lúd, a házi kacs, a pészmaréce, valamint a mulárd-kacs, falánkságára alapozott kényszersertömés, amit szintén az előbb említett FVM rendelet szabályoz, a 4. számú mellékletében. A benne foglalt rendelkezések, a hizott máj kíméletes hizlalással történő előállítására vonatkozik. Az előállítás szabályai között szerepel például, hogy a takarmány bejuttatására szolgáló cső csak gumiból vagy hasonlóan rugalmas anyagból készülhet és átmérője legfeljebb 22 mm lehet, illetve, hogy a tömőgépnél biztosítani kell a kíméletes és sérülésmentes tömést (mellékletek 2. kép).⁷⁰

Az állatkínzás tényállásnak elemzése című fejezetben, az indokolatlan bántalmazás kapcsán már utaltam arra, hogy az állatvédelmi törvény 6.§ (2) bekezdésében említett, érett libatoll házilagos vagy az engedélyezett technológia szerinti szedése, illetve a házilagos vagy az engedélyezett technológia szerinti liba- és kacsatömés, nem állatkínzás. A bűncselekmény csak a tolltépést és a kényszersertömést szabályozó FVM rendelet állatjóléti előírásainak be nem tartása esetén valósul meg. Ugyanez vonatkozik a ketreces tojótyúk tartásra is.

1.3. Haszonállat ketrechen tartása

2012. január elseji dátummal lépett hatályba az Európai Unió Tanácsának a tojótyúkok védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 1999/74/EK irányelve, mely megtiltja a hagyományos, fel nem javított tojótyúkketrecek

⁶⁹ a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet 5. melléklete

⁷⁰ a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet 4. melléklete

használatát, ugyanis az állatjóléti problémákat tojótyúkok esetében ez a tartási mód okozza. Az állatok képtelenek porfürdőzésre, kapirgálásra, szárnyaik kitergetésére, tehát korlátozva vannak a természetes viselkedési formáik gyakorlásában.⁷¹ (mellékletek 3.kép)

A Tanács irányelvét a hazai jogalkotás szintén a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendeletbe ültette át. A 3. számú melléklet tartalmazza a tojótyúkok védelmét szolgáló előírásokat. Meghatározza egyrészt külön- külön a tojótyúkok alternatív, valamint feljavított ketreces rendszerben való tartásának minimális követelményeit, másrészt pedig azon előírásokat, melyek mindkét tartási rendszerre vonatkoznak. A tojótyúkok kizárólag fészkelőhellyel, kapirgálótérrel és ülőrúddal felszerelt "feljavított ketrecekben", vagy pedig alternatív rendszerekben tarthatók.

Megjegyezném, hogy a már sokszor említett FVM rendelet, nemcsak a tojótyúkok jólétéről szóló irányelv jogharmonizációs területe, hanem egyéb, a Tanács által kiadott irányelveké is. Ilyen a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló 98/58/EK irányelv, a hústermelés céljából tartott csirkék védelmét szolgáló minimumszabályok megállapításáról szóló 2007/43/EK irányelv (a rendelet 7.számú mellékleteként), a borjak védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 2008/119/EK irányelv (a rendelet 1.számú mellékleteként), a sertések védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 2008/120/EK irányelv (a rendelet 2.számú mellékleteként).⁷²

1.4. Halpiaci állattartás

A téma kapcsán még egy problematikus területre szeretném felhívni a figyelmet. Karácsony közeledtével az állatvédő szervezetek rengeteg bejelentést kapnak az áruházi halak tartásával kapcsolatban. Az állatvédelmi törvény rájuk is vonatkozik, hiszen a törvény hatálya kiterjed a 2.§ (1) a) pontjában megnevezett „*gazdasági haszon céljából tartott, igénybe vett állatokra*” is. Továbbá a törvény a 6. § (1) azt is kimondja, hogy „*az állatnak tilos indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani*”. Tehát a fogyasztásra szánt állatok kímélete kötelező. Az élő halakat nem lehet hosszú ideig szárazon tartani, valamint leölés nélkül, egy zacskóba hazaszállítani. Mindkét esetben, az állat kínlődások közepette megfullad. Továbbá a halak oxigénhiányos vízben, zsúfolva napokat töltenek el. Friss, oxigén dús víz felé próbálnak

⁷¹ Czerny i.m.101.o.

⁷² a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet 14.§

helyezkedni, lökdösve egymást. (melléklet 4.kép) Ennek ellenére, még sincs semmiféle szabályozás, vagy áruházi üzletpolitika arra vonatkozóan, hogy az áruházi akvárium mekkora méretű legyen, és hogy abbna mennyi hal tartható maximálisan. Arra vonatkozóan, hogy az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény hatálya kiterjed az állat tartására is, még sincs szabályozva az akvárium mérete, kapacitása. Ugyanakkor a törvény mellékletének 8. pontja alapján, a bevásárló központ is állattartónak⁷³ minősül. Ebből kifolyólag köteles például „18.§ a) állata rendszeres ellátásáról és felügyeletéről gondoskodni”. A témában egyedüli jogszabályként a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet 10. melléklete, „Az étkezési célra szánt halak tárolásának és szállításának minimális követelményei” szolgál, de ez is csak az általános, minimális követelményeket tartalmazza, nem szabályozza konkrétan a problémát. A mellékletben olyanok kerültek meghatározásra, mint az üledéktől és elhalt növényi részekről mentes víz pH-értékének 6,5-8,5 között kell lennie (2.7. és 2.8. pont). Az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II.23) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet melléklete rögzíti az állatkerti állatok, így az ott tartott halak minimális elhelyezési feltételeit, többek közt az akváriumok méretét is. Ez alapján szabályozni lehetne az élő halak tárolását is. Mivel az áruházi előhal tartás átmeneti állapot a tenyésztés és fogyasztás közt, ezért e téren joghézag alakult ki. Emiatt lehet az, hogy e területen nehezen állapítható meg az állatkínzás bűncselekménye.

Vásárlóként annyit tehetünk a halak szenvedésének elkerülése érdekében, hogy az eladó ölje meg az általunk vásárolt állatot és így vigyük haza. Az állatvédő szervezetek tehát nem a hal leölése és fogyasztása ellen tiltakoznak, hanem annak módja ellen.⁷⁴

Mint láthattuk, a gazdasági haszonállatok kapcsán az FVM rendelet ugyan tartalmaz, egyes állatfajokra lebontva, minimális tartási feltételeket, de vajon mi a helyzet akkor, ha a haszonállatból társállat lesz, és már nem azért tartják az állatot, hogy az annak jólétét szolgálja, hanem kedvtelésből, saját örömükre. Erre jelenleg nincsen semmilyen jogszabály kidolgozva.⁷⁵

⁷³ „állattartó: az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet, aki (amely) az állat ellátásáért és felügyeletéért felelős állandó vagy ideiglenes jelleggel, beleértve a szállítás, forgalomba hozatal alatti időszakot is”

⁷⁴ http://www.feherkeresztliga.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=372:az-oereg-halasz-es-karacsony-halakkal-telezsufolt-akvarium-&catid=92:haszonallatok-vedelme&Itemid=48&lang=de (letöltési dátum: 2012.10.19.);

a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet 10. melléklete; Czerny i.m. 22. o.

⁷⁵ Czerny i.m. 120.o.

2. Állatszállítás

Az állatszállítás alapvető szabályait az állatvédelmi törvény 36-38.§-ai rögzítik, melyek közül kiemelném az állatkínzás megvalósulása szempontjából releváns rendelkezéseket.

„36. § (1) Az állat terelésénél, lábonhajításánál, a szállítóeszközre való fel- és lerakásánál, valamint szállításánál úgy kell eljárni, hogy az az állatnak ne okozzon fájdalmat, szenvedést vagy sérülést.

37. § (2) Az állatot olyan szállítóeszközön kell szállítani, amely annak sérülést nem okozhat, és megvédi az időjárás káros hatásaitól.”⁷⁶

Véleményem szerint az Ávt. 36, 37 elég általánosan fogalmaz. Az állatszállítás részletesebb előírásai az Európai Uniótól származnak, ugyanis az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelmére vonatkozó 1/2005/EK rendelet végrehajtásáról szóló 88/2008. (VII.18.) FVM rendeletnek köszönhetően hatályon kívülre került az állatszállítás állatvédelmi szabályairól szóló 52/2003. (VIII.15.) GKM-FVM együttes rendelet, ezáltal pedig a 64/432/EGK és a 93/119/EK irányelv és az 1255/97/EK rendelet módosításáról szóló, 2004. december 22-i 1/2005/EK tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezések váltak alkalmazandóvá. Rövidebben, az 1/2005/EK rendelet határozza meg az állatszállítás részletes szabályait.

A rendelet 1. cikkében meghatározásra kerül a rendelet hatály, mely értelmében *„(1) Ezt a rendeletet az élő gerinces állatok Közösségen belüli szállítására kell alkalmazni, beleértve a tisztviselők által elvégzendő különös ellenőrzéseket is a szállítmányoknak a Közösség vámterületére való be- és kilépésekor.”* Az (5) bekezdés szerint a rendelet nem vonatkozik az állatok nem gazdasági tevékenységgel összefüggő szállítására, valamint az állatorvosi rendelőkbe történő, illetve onnan való szállítására.

A 3. cikkben, az állatvédelmi törvényben felsorolt, általános szabályokhoz hasonló feltételekkel találkozunk, mint például: *„Az állatok nem szállíthatók vagy szállíttathatók oly módon, amely sérülést vagy szükségtelen szenvedést okozhat számukra.”*

A rendelet nagy hangsúlyt fektet a szállítással kapcsolatos tervezési kötelezettségre (5. cikk), így például *„a szállítás különböző szakaszainak nem megfelelő összehangolása miatt az állatok jóléte ne kerüljön veszélybe; valamint figyelembe vegyék az időjárási viszonyokat”.*

A rendelet bevezető részének (16) bekezdésében szó esik arról, hogy az állatok

⁷⁶ Ávt. 36.§ és 37.§

szállítása nemcsak a szállítmányozók munkáját foglalja magában, hanem a mezőgazdasági termelőkét, a kereskedőket, a gyűjtőállomásokat, valamint a vágóhidakét úgyszintén. Ebből kifolyólag az állatok jólétére vonatkozó egyes kötelezettségeket ki kell terjeszteni minden, az állatok szállításában részt vevő piaci szereplőre is. E gondolat folyamánként a rendelet külön- külön meghatározza a szállítványozókra (6. cikk), a gondozókra (8. cikk), a gyűjtőállomásokra (9. cikk) vonatkozó előírásokat.

A rendelet nemcsak a feladatmegosztás tekintetben szabatos, hanem az ellenőrzések kérdésében is, ezzel is megakadályozva az esetlegesen előforduló állatkínzások ellenőrizhetőségét. Külön cikkeken szabályozza a nagy távolságon való szállítások ellenőrzésének lehetőségét (15. cikk), az állatszállító hajók berakodáskor és kirakodáskor való átvizsgálását (20. cikk), a kilépési helyen és az állat-egészségügyi határállomáson végzett ellenőrzéseket (21. cikk).

A rendelet a mellékletek tekintetében is rendkívül pontos. Az 1. számú mellékletében olyan műszaki szabályokról esik szó, mint az állat szállításra való alkalmassága, a szállítóeszközök, valamint az állatszállító vagy konténerszállító hajók felszereltségi követelményei, a szállítás során alkalmazandó bánásmód, az itatási és etetési időszakok, a szállítási és pihenési idők, a férőhelyek minimális mérete, valamint további kiegészítő rendelkezések, a közúti, vasúti, légi, illetve konténerben való szállításra vonatkozóan.

A szállításra való alkalmasság (1. fejezet) kapcsán megállapítást nyert, hogy csak olyan állatok szállíthatók, amelyek alkalmasak az utazásra (1. pont). A 2. pontban példálózó jelleggel felsorolásra kerül, hogy milyen sérülést, vagy élettani gyengeséget, illetve kórfolyamatokat mutató állatok nem alkalmasak a szállításra. Ilyen például, ha *„nem képesek önállóan, fájdalommentesen mozogni vagy segítség nélkül járni”*. Állatkínzás szempontjából azért nagyon lényeges az alkalmasság tárgyalása, hiszen elvileg állatkínzás valósul meg például abban az esetben, ha egy olyan vemhes nőtényt szállítanak, amelynek várható kihordási idejének már több mint 90 %-a letelt és az ellés a szállítás során veszi kezdetét, valamint ha ez során súlyos komplikáció lép fel. Mivel nincs állandó felügyelet alatt az állat, ezért a felmerülő komplikáció miatt fájdalmat lesznek, az állat szenved, kínlódik, végül elpusztul. Előfordulhat az is, hogy az állat olyan súlyos, elfertőződött sérülései vannak, amelyek következtében a szállítás közben kínlódva elpusztul.

A szállítóeszközökkel szemben támasztott követelmények esetében (2. fejezet), olyan feltételek szerepelnek, mint például az, hogy az állatfajnak megfelelő mennyiségű és

minőségű levegő álljon a rendelkezésére (1.1.e) pont), továbbá hogy a 20 kg-nál kisebb súlyú bárányok, a 10 kg-nál kisebb súlyú malacok, a 4 hónaposnál nem idősebb csikók, valamint a 6 hónaposnál nem idősebb borjak alá alomanyagot, vagy azzal egyenértékű anyagot kell tenni (1.5. pont). Továbbá a szállítóeszközöket, felszereléseket, konténereket úgy kell kialakítani, hogy *„megakadályozzák az állatok sérülését és szenvedését, valamint biztosítsák az állatok védelmét”* (1.1.a) pont)

A melléklet 3. fejezetében a Tanács, az állatokkal szembeni bánásmódot szabályozza. Például az 1.3. pont meghatározza azt, hogy a berakodáshoz és kirakodáshoz használt berendezést, padlózatot, oly módon kell kialakítani, hogy *„a) megakadályozzák az állatok sérülését és szenvedését, valamint minimálisra csökkentik az állatok mozgása során az izgalmi állapotot és szenvedést, valamint biztosítsák az állatok védelmét; különösen fontos, hogy a felületek ne legyenek csúszósak”*. Ha a konténereket egymás tetejére teszik, akkor intézkedéseket kell tenni arra vonatkozóan, hogy *„a) el kell kerülni — vagy baromfi, nyúl és prémes állatok esetén korlátozni kell — az állati vizeletnek és ürüléknek az alsóbb szinten elhelyezkedő állatokra való hullását”*. Továbbá az állatokkal való bánásmód keretében:

„1.8. Tilos:

- a) az állatokat ütni és rúgni;*
- b) nyomást gyakorolni testük valamely különösen érzékeny pontjára felesleges fájdalmat vagy szenvedést okozva;*
- c) az állatokat gépi módon felfüggeszteni;*
- d) az állatokat a fejüknél, füliüknél, szarvuknál, lábuknál, farkuknál vagy gyapjuknál fogva húzni, vagy az állatokkal felesleges fájdalmat vagy szenvedést okozva bántani;*
- e) az ösztöke vagy egyéb hegyes végű szerszám használata;*
- f) szándékosan akadályozni bármely hajtott vagy vezetett állatot bármely olyan helyen, ahol állatokkal foglalkoznak.*

1.9. Az áramütést okozó eszközök használatát, amíg lehetséges, mellőzni kell. Az állatokra áramütést mérő eszköz csakis olyan kifejlett szarvasmarhafélék és sertések esetében alkalmazható, amelyek nem hajlandóak megmozdulni, feltéve, hogy az állatok előtt van szabad terület, amelyben mozoghatnak. Az áramütések nem tarthatnak tovább két másodpercnél, és azokat megfelelő időközönként, kizárólag az állatok hátsó lábának izomzatára lehet alkalmazni. Az áramütéseket nem szabad ismételten alkalmazni, ha az állat nem reagál.

1.11. Az állatokat tilos a szarvuknál, orrkarikánál vagy megkötözött lábuknál fogva

megkötni. A borjakra nem szabad szájkosarat tenni. A nyolchónaposnál idősebb házilóféléket a szállítás időtartamára kötőfékkal kell felszerelni, kivéve be nem tört lovak esetében.

Ha az állatokat meg kell kötni, a köteleknek vagy az egyéb megkötésre használt eszközöknek:

- a) elég erősnek kell lenniük ahhoz, hogy rendes szállítási körülmények között ne szakadjanak el;*
- b) olyannak kell lenniük, hogy szükség esetén az állatok lefekvését, etetését vagy itatását lehetővé tegyék*
- c) olyan kivitelezésűeknek kell lenniük, hogy kizárják a fulladás vagy sérülés lehetőségét, és lehetővé teszik az állat gyors szabadon engedését.”*

Az 5. fejezetben a rendelet, a házilófélék (a törzskönyvezett lófélék kivételével), a szarvasmarha-, juh-, kecske- és sertésfélék szállítására vonatkozóan 8 órás maximális intervallumot szab meg. Azonban ez túlléphető a 6. fejezetben foglalt kiegészítő követelmények teljesítése esetében. Ilyen követelmény például az, hogy „1.1. A szállítóeszköznek világos színű tetővel és megfelelő hőszigeteléssel kell rendelkeznie.”

A rendelet az egyes állatfajok súlyának (házilófélék, szarvasmarha, juh/kecske, sertés, baromfi) és a szállítási módok függvényében (közúti, vasúti, légi, tengeri szállítás) külön táblázatokba foglalva határozza meg a minimális férőhelyek nagyságát (7. fejezet). Például egy 35-55 kg-os kecske és egy 50 kg-os borjú vasúton történő szállítása esetében, 0,30-0,40 m² területet kell biztosítani, míg mondjuk egy 600-700 kg-os ló tengeren történő szállítása esetén 2-2,25m². (mellékletek 5.kép)

Összegzésül elmondanám, hogy véleményem szerint az 1/2005/EK tanácsi rendelet, egy precíz, pontos, alapos és egzakt jogszabály, hiszen mint láthattuk valóban az állatok jóléte érdekében jött létre. Azért, hogy a minket szolgáló állatok a nagy távolságokat sérülés és szenvedésmentesen, valamint a vágóhídra küldött haszonállatok stresszmentesen tegyék meg. Azt sajnos nem tudhatjuk, hogy a gyakorlatban valóban betartják-e az összes előírást, mint például azt, hogy „*az állatoknak a kilépési helyen vagy az állat-egészségügyi határállomáson való bemutatásakor, a tagállamok hatósági állatorvosai ellenőrzik, hogy az állatokat e rendeletnek megfelelően szállítják-e*” (21. cikk (1)), de én nagyon bízom benne, hogy igen.⁷⁷

⁷⁷ 1/2005/EK rendelet az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelméről, valamint a 64/432/EGK és a 93/119/EK irányelv és a 1255/97/EK rendelete módosításáról

3. Állatfeldolgozás

Interneten számos videót lehet találni arról, hogy valójában mi zajlik a vágóhidak falai mögött. Brutális. Hátsó lábaiknál fogva fellógatott nyulak, borjak, marhák, melyeket egy vágással kivéreztetnek, így „szállítva” tovább őket a következő állomásra, a feldolgozásuk helyszínére, mit sem törődve azzal, hogy szerencsétlen állat elpusztult e már, vagy még szörnyű kínládások közepette vergődik. Előfordult az is, hogy a fellógatás előtt valamilyen kábítási módszerrel próbálják elkábítani az állatokat, de sikertelenül. Így valamelyik állat teljesen kábultan, másik pedig még szinte öntudatos állapotban éli át a rá váró szörnyűségeket. (mellékletek 6.kép)

E kritikus területhez kapcsolódik a vágóállatok vágóhídon kívüli, magánfogyasztás céljából történő levágása. Ennek tipikus kérdésköre a disznóvágás, mely sokaknál vitára ad okot abban a tekintetben, hogy vajon egy hagyományról van e szó, vagy állatkínzásról. Addig beszélhetünk hagyományról, amíg az előírt szabályokat betartva, az állat indokolatlan bántalmazását, kínzását elkerülve kerül sor az állat levágására. Mindezek tükrében nagy gonddal kívánom bemutatni az állatok feldolgozásának jogi szabályozását.

Az állatvédelmi törvény e területen is csak az általános szabályokat határozza meg. Konkrétabb tartalommal a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól szóló 9/1999. (I. 27.) FVM rendelet bír. Az állatvédelmi törvény indokolása megfogalmazza, hogy mely állatok minősülnek vágóállatnak: a házi egypatás, a kérődző, a sertés, a nyúl, a prémes állat és a baromfi.

A 14. § (1) bekezdés kapcsán egy hiányosságra hívnám fel a figyelmet, ugyanis a bekezdés azt mondja ki, hogy a vágóhídnek etető- és itatóvályúval felszerelt fedett területtel kell rendelkeznie, kivéve a nyúl-, a prémesállat-, valamint a baromfivágóhidakat. Arról, hogy a kivételek esetében miért nem kell felszerelt istállóval rendelkezni, illetve, hogy milyen más rendelkezéseket kell alkalmazni, az indokolás sem szól. Annyit mond ki, hogy „ *A nemzetközi gyakorlat által követett alapvető feltétel, hogy a vágóhídnek rendelkeznie kell etető és itatóvályúval ellátott istállóval.* ”

Az állatok kímélete és a vágóhidak kialakításának kapcsán a törvény tartalmazza, hogy „14. § (3) *A vágóhidak kialakításának, berendezéseinek és felszerelésének, valamint azok működésének biztosítása kell az állatok kíméletét mindenfajta elkerülhető izgalomtól, fájdalomtól és szenvedéstől.* ”, továbbá

„15. § Ha az állatot a vágóhidra érkezését követően nem vágják le azonnal, úgy várakoztatása idejére biztosítani kell ellátását és nyugodt pihenését.”.

A 16. § kimondja, hogy az elgyengült, sérült, vagy beteg állatot haladéktalanul le kell vágni. Ha az állatvágás azonnal nem fogantatosítható, akkor az állatot el kell különíteni, és állapotát ellenőrizni kell.

A 17. § és a 18. § a kábítás mikéntjéről szól. „17. § A kábítás nélküli állatvágás esetén az állatot levágás előtt úgy kell lefogni, amely alkalmas arra, hogy az megkímélje minden elkerülhető fájdalomtól.” Az egyébként kötelező kábításnak, olyan érzéketlenségi állapotot kell előidéznie, amely az állat kivérzéséig tart.

Végül, a 19. §-ban a törvény meghatározza azokat az eseteket, amelyeknél külön jogszabály állapítja meg az állatvágás feltételeit. Ezen körbe tartozik a szárnyas állat és a nyúl vágása, ha az azonnali halált okozó módszerrel történik; a kényszervágás, ha kábításra nincs lehetőség; a rituális vágás; illetve a prêmes állatok, tenyésztett vad leölése.⁷⁸

Az állatvédelmi törvényt kitöltő FVM rendelet az 1/2005/EK rendelettel módosított, egyrészt az állatok levágásuk vagy leölésük során való védelméről szóló 93/119/EGK tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja. Másrészt a Vágóállatok Védelméről szóló Európai Egyezmény megkötéséről szóló 88/306/EGK tanácsi határozat végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg. (12.§ (3-4)) A megfelelést mutatja például a rendelet 11. §-ban foglalt előírás - „A sérült vagy beteg állatokat a helyszínen kell levágni, vagy leölni. Az eljáró állatorvos azonban a vágás vagy leölés céljából engedélyezheti a sérült vagy beteg állatok szállítását abban az esetben, ha ez az állatoknak nem okoz további fájdalmat és szenvedést.”- , mely az 1/2005/EK rendelet 1. számú mellékletének 3. pontjában foglalttal azonosságot mutat: „Beteg vagy sérült állatok szállításra alkalmasnak tekinthetők azonban, ha: a) kis mértékben sérült vagy beteg állatok, amelyek számára az utazás nem okoz szükségtelen szenvedést; kétség esetén az állatorvos véleményét kell kérni”.

A rendelet hatálya, a hús-, bőr-, szőrme- és egyéb termékek előállítása céljából tenyésztett állatok - ideértve a struccot és az emut - leölésére, levágására, valamint az ezzel összefüggő tevékenységekre (mozgatására, elszállásolására, féken tartására és kábítására), továbbá járvány esetén történő leölési módszereire terjed ki. Ebből következik, hogy a rendelet a vadon élő állatok elejtésére, valamint az említett eljárásokkal kapcsolatos

⁷⁸ Átv.13.§- 19.§

állatkísérletekre nem terjed ki. (1.§) Ezekre a már sokszor említett vadászati törvény, valamint az állatkísérletek végzéséről szóló 243/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet az irányadó.

Az 5. § az állat mozgását korlátozó, valamint a kábításhoz vagy leöléshez használt berendezésekről szól, melyeket úgy kell karbantartani és használni, illetve olyannak kell lenniük, hogy a kábítás vagy a leölés gyors és eredményes legyen.

„7. § Az előírások betartását a hatósági állatorvos a vágóhíd egész területén - egyéb célú ellenőrzésekkel egyidejűleg is - ellenőrizheti.” Az állatkínzások felderítését e rendelkezés csak akkor segítené elő, ha kötelező lenne az ellenőrzés és nem eshetőleges.

A rendelet külön foglalkozik a vágóhidakon kívüli levágással és leöléssel. Baromfi és nyúl magánfogyasztás céljából történő leölése, levágása esetében nem kell betartani a féken tartásra, kábításra, elvéreztetésre vonatkozó szabályokat, azonban az állatokat ezen procedúrák alatt, minden elkerülhető izgalomtól, fájdalomtól vagy szenvedéstől meg kell kímélni. (8.§ (2))

A rendelet 1. számú melléklete az állatok mozgatásának és a vágóhídon történő elszállásolásának szabályait határozza meg.

„1.6. A járásképtelen állatokat nem szabad a levágás helyére vonszolni, hanem ott kell levágni, ahol fekszenek, vagy amennyiben lehetséges és az nem jár együtt felesleges fájdalommal, ezeket targoncán vagy mozgatható kocsin a kényszervágás helyére kell szállítani.”

„2.2. Az állatokat nem szabad fejüknél, szarvuknál, fülüknél, lábuknál, farkuknál, vagy szőrzetüknel fogva oly módon felemelni, hogy az felesleges fájdalmat vagy szenvedést okozzon.”

„2.3. Az állatokra áramütést mérő eszköz csakis olyan kifejlett szarvasmarhafélék és sertések esetében alkalmazható, amelyek nem hajlandóak megmozdulni, feltéve, hogy az állatok előtt van szabad terület, amelyben mozoghatnak. Az áramütések nem tarthatnak tovább egy másodpercnél, és azokat megfelelő időközönként, kizárólag az állatok hátsó lábának izomzatára lehet alkalmazni. Az áramütéseket nem szabad ismételten alkalmazni, ha az állat nem reagál.”

„2.4. Az állatokat nem szabad megütni, sem megnyomni a test különösen érzékeny részeit. Különösen nem szabad az állatok farkát meghúzni, megcsavarni, vagy megtörni, és nem szabad a szemükbe nyúlni. Verés és rúgás nem alkalmazható.”

„2.5. Ha közvetlenül a megérkezés után nem kerül sor a levágásra, úgy az állatokat el kell szállásolni.”

„2.9. Azoknak az állatoknak, amelyeket érkeztetésük után nem visznek azonnal a vágás helyére, ivóvizet kell biztosítani olyan megoldással, hogy ahhoz mindenkor hozzáférhessenek.”

Az állatok féken tartásának előírásait a 2. számú melléklet határozza meg. Féken tartáson olyan eljárást értünk, amely az állat *„mozgásának korlátozását célozza annak érdekében, hogy az megkönnyítse az eredményes kábítást vagy leölést”*. (2.§ d)) Az állatokat oly módon kell féken tartani, hogy megkíméljék őket minden izgalomtól, sérüléstől, szenvedéstől. (1. pont)

„2. Kábítás vagy leölés előtt nem szabad az állatok lábait összekötni és az állatokat felfüggeszteni. A baromfi és a nyulak vágása esetén az állatok felfüggeszthetők, amennyiben megfelelő intézkedésekkel biztosított a kábításhoz szükséges nyugodt állapotuk, és a kábítás késedelem nélkül, hatékonyan elvégezhető. Ezen túlmenően az állatok féken tartására szolgáló eszköz, illetve módszer használata nem tekinthető felfüggesztésnek.”

A nem szörméjükért tartott állatok kábításának és leölésének szabályait a 3. számú melléklet tartalmazza. Meghatározásra kerülnek az engedélyezett módszerek, úgymint: kábításnál a rögzített závarzatú pisztoly, az agyrázkódás előidézése, az elektronarkózis, a széndioxid gáz alkalmazása; leölésnél pedig a szabadgolyós pisztoly vagy puska, az elektromos áramütés, valamint a széndioxid gáz alkalmazása (1. pont). *„1.3. Bizonyos fajok esetében az állat-egészségügyi hatóság engedélyezheti a lefejezést, a nyak kicsavarását (nyakcsigolyák kifecamítását) és a vákuumkamrában történő leölést.”* Az említett módok alkalmazási szabályairól a melléklet külön- külön rendelkezik. A kábítás fontos szabálya, hogy *„csak akkor végezhető el, ha ezt követően mód van az állatok haladéktalan elvéreztetésére”* (2. pont).

Rögzített závarzatú pisztoly használata esetén a lövedék agyvelőbe juttatása okozza az állat kábulását. Különösen tilos a szarvasmarhát a fejtetőn meglőni (2.1.1. pont)

Az agyrázkódás előidézésénél ütést mérnek a koponyára egy mechanikailag működtetett eszközzel (2.2.1. pont). Az elektronarkózis esetében az elektródákat úgy helyezik el a koponyán, hogy az áram áthaladjon az állat agyán (2.3.1.1. pont). Szabályozásra került az úgynevezett vízfürdős kábítás is, melyet baromfik kábítása esetén alkalmaznak. A vízfürdőtartályban elektródákat helyeznek el és a víz szintjét úgy állítják be, hogy az jó kapcsolatot biztosítson a szárnyas fejével (2.3.2. pont). Az állatot gyakorlatilag mindkét esetben megrázza az áram.

Sertések kábítására széndioxid-gázt alkalmaznak. Ez esetben az állatok egy olyan kábítókamrába kerülnek, melynek széndioxid- koncentráció tartalma legalább 70 térfogatszázalék (2.4.1. pont).

Szabadgolyós pisztolyt vagy puskát elsősorban tenyésztett szarvasok és más nagyvadak, lefejezést és nyak kicsavarást pedig csak baromfi és egyéb madarak leölésére használnak. Vákuumkamra csak bizonyos tenyésztett vadon élő és fogyasztásra szánt szárnyasok (japán fűrj, fogoly és fácán) leölésekor alkalmazható.

Az állatok elvéreztetésére vonatkozó rendelkezéseket a 4. számú melléklet tartalmazza.

„1. Az elkábított állatoknál az elvéreztetést a kábítás után haladéktalanul meg kell kezdeni, és azt úgy kell végrehajtani, hogy gyors, bőséges és tökéletes elvérzést eredményezzen. Az elvéreztetést minden esetben addig kell elvégezni, mielőtt az állat az öntudatát visszanyerné.”

A prémes állatok leölése kapcsán, a 6. számú melléklet olyan módszereket említ, mint a mechanikus működtetésű eszközök, amelyek behatolnak az agyba; a túladagolt, altató hatású gyógyszer befecskendezése; a szívmegállás előidézése elektromos áramütéssel; szénmonoxid-gáz, a kloroform, vagy a széndioxid- gáz alkalmazása.

A témában végül az állatvédelmi törvény 19.§ d) pontjában említett rituális vágásról említenék pár szót. A tárgyalta FVM rendelet (2) bekezdése kimondja, hogy az egyes vallási előírások által megkövetelt különleges vágási módszerek esetén, a levágás előtti kábítást vagy azonnali leölését nem kell alkalmazni. Az ilyen vágást csak hatósági állatorvos felügyelete mellett lehet elvégezni. Továbbá az a vallási szervezet is felügyelheti és ellenőrizheti, amelynek megbízásából a vágás történik.⁷⁹

4. Állatkísérletek

Az állatokkal folytatott kísérlet nem feltétlenül állatkísérlet. Amikor azt vizsgáljuk például, hogy tengerimalacunk milyen hangra, zajra kezd el visítani, akkor nem okozunk neki maradandó egészségkárosodást. Itt a választóvonal az állatokkal folytatott kísérlet és a tudományos állatkísérlet közt. Az utóbbi szinte mindig maradandó egészségkárosodással jár, továbbá nem az állat természetes viselkedését és felfedező ösztönét biztosítja, illetve az ember hasznára akar tapasztalatot gyűjteni. Önmagában a kísérleti állatok tartásának körülményei is kimeríthetik az állatkínzást.⁸⁰

⁷⁹ a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól szóló 9/1999. (I. 27.) FVM rendelet

⁸⁰ Czerny i.m. 139.o.

Az állatkísérletekről egyfelől szintén az állatok kíméletéről és védelméről szóló 1998. évi XXVIII. törvény rendelkezik. Az állatkísérletek elvégzésére okot adó eseteket a 23. § (4) bekezdése tartalmazza.

„(4) Állatkísérlet kizárólag akkor engedélyezhető, ha annak elvégzését

a) az ember, a gerinctelen és gerinces állatok vagy növények betegségének, kóros egészségi állapotának, egyéb rendellenességének elkerülése, megelőzése, felismerése és gyógyítása, valamint azok élettani állapotának feltárása, felderítése, szabályozása vagy módosítása érdekében gyógyszerek, élelmiszerek, egyéb adalékanyagok vagy termékek fejlesztése, termelése, minősítése, hatékonyságának és ártalmatlanságának vizsgálata,

b) az emberek vagy állatok egészsége vagy jólléte érdekében a természetes környezet védelme,

c) tudományos kutatás,

d) oktatási és gyakorlati képzés, vagy

e) igazságügyi orvostani vizsgálatok elvégzése teszi szükségessé.”

A kozmetikumok előállítása érdekében folytatott állatkísérleteket heves támadások érik, hiszen hazánkban „25.§ (6) *szépítőszer, dohány- és egyéb élvezeti cikk, valamint fegyver, ennek alkatrésze, továbbá lőszer előállítása céljából tervezett kísérletre engedély nem adható*”

Az állatok védelmével és kíméletével kapcsolatban a törvény olyan előírásokat fogalmaz meg, mint:

„27.§ (1) Az állatkísérlet során felhasznált állatok számát a feltétlenül szükséges mértékre kell csökkenteni. Azt a vizsgálati módszert kell választani, amely előreláthatóan a legkisebb fájdalom okozásával, illetőleg legkisebb élettani, idegi vagy viselkedésbeli károsodás mellett végezhető el.

(3) Minden kísérletet úgy kell megtervezni, hogy elkerülhető legyen a szükségtelen fájdalom, szenvedés, tartós nélkülözés, illetve maradandó károsodás okozása.

28.§ (1) Minden állatkísérletet általános vagy helyi érzéstelenítés mellett kell végezni, kivéve, ha ez - arra tekintettel, hogy a kísérlet nem jár fájdalommal, illetőleg szenvedéssel - nem szükséges, illetve az érzéstelenítés a kísérleti állat számára nagyobb megterheléssel járna, mint maga a kísérlet, vagy a kísérlet eredményét értékelhetetlenné tenné.” (mellékletek 7.kép)

Állatkísérlethez, házasított állatfaj kóbor egyedét nem, kizárólag csak kísérlet céljából tenyésztett állatot szabad felhasználni (31. § (2)).⁸¹ Ezt az állatkísérletek végzéséről szóló 243/ 1998. (XII.31.) kormányrendelet 7.§-a is megerősíti: „(2) Az állatkísérleti engedély nem terjedhet ki házasított állatfaj kóbor egyedeire, beleértve a kóbor kutyát és macskát”

A kísérleti állatok tenyésztésének (szaporításának), tartásának, szállításának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló 36/1999. (IV. 2.) FVM-KöM-GM együttes rendelet 2. számú melléklete sorolja fel, hogy kizárólag milyen állatfajok és csoportok használhatók fel kísérlet céljára. Ilyen állat az egér, a patkány, a tengerimalac, az aranyhörcsög, a nyúl, a főemlősök, a kutya, a macska és a japán fűrj. Ezzel nem áll összhangban az állatkísérletek végzéséről szóló 243/ 1998. (XII.31.) kormányrendelet 3. melléklete, mely a kísérletekben használható állatfajok mennyiségének, statisztikaadási kötelezettségről rendelkezik. A listában olyan állatfajokkal találkozunk, mint egér, patkány, tengerimalac, házinyúl, félmajmok, más majmok, kutya, macska, egyéb húsevők, ló, szamár és hibridjei, sertés, kecske és juh, egyéb emlősök, madarak, hüllők, kételtűek, halak.

Az is ellentmondásos számomra, hogy míg az említett kormányrendelet 3. mellékletében, kísérletre használt állatfajként szerepel a „félmajom” és a „más majmok”, addig ugyanezen rendelet 7.§ (3) bekezdésében éppen az szerepel, hogy „Az emberszabású főemlősök (gorilla, orangután, csimpánzok és gibbonok) kísérleti célra nem használhatók fel.”

Az említett két rendelet a kísérleti vagy más tudományos célokra felhasznált állatok védelmére vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 86/609/EGK irányelv megfelelését szolgálja.

A kísérleti állatok elhelyezésének és gondozásának feltételeit a 243/ 1998. (XII.31.) kormányrendelet 3. melléklete tartalmazza, melyben szabályozásra kerülnek a létesítménnyel, valamint az állattartó helyiségekkel szemben támasztott környezeti tényezők. Ilyen például a vízellátás, az almozás, a világítás vagy a hőmérséklet. Egerek, patkányok, kutyák, macskák, valamint hörcsögfélék esetében az optimális hőmérséklet 16-26 °C.

Végül a kísérletek ellenőrzéséről, felügyeletéről ejtenék pár szót, ami lényeges eleme lehet az állatkínzások felderítésének. Az említett kormányrendelet 6. §-a szól

⁸¹ Ávt. 23.§, 25.§, 27.§, 28.§ és 31.§

többek közt az állatkísérletek engedélyezéséről. A 6.§ (3) bekezdése arról rendelkezik, hogy az állatkísérletek végzését és az állatházat, ahol a kísérleti állatokat tartják, „*az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság rendszeres időközönként, de legalább évente a helyszínen ellenőrzi*”. Véleményem szerint e rendelkezés nem igazán segíti az állatkínzások felderítését, hiszen nincs pontosan megadva az ellenőrzés rendszeressége. Így könnyen elfordulhat, hogy az ellenőrzésre jogosultak csak az évi egy ellenőrzést tartják meg.

Másik ellenőrzési lehetőségként a Munkahelyi Állatkísérleti Bizottság szolgál, melyet az állatvédelmi törvény 33.§-a értelmében, minden állatkísérlet végzésére feljogosított intézményben létre kell hozni. A bizottság feladata többek között az állatkísérletek szakmai-etikai felügyelete (34.§ (1)). Szerintem ez sem a legmegfelelőbb megoldás az állatkínzások felfedése érdekében, hiszen a bizottság tagja és a kísérletet elvégző munkatárs ugyanazon intézménynél dolgoznak. Kétkedem abban, hogy vajon a bizottsági tag 100%-os precizitással végzi a feladatit.⁸²

5. Cirkuszi állattartás

A cirkuszok műsorszámaiból nem hiányozhat a karikán átugró tigris, az egy lábon álló elefánt vagy a táncoló medve. Az ilyen állatok viselkedése lássuk be, nem természetes. Ahhoz, hogy ilyen produkciókat betanuljanak rengeteg gyakorlása van szükség, ami sajnos sokszor az állat bántalmazásába megy át. Az állatkínzás bűncselekménye véleményem szerint nemcsak a műsorszám betanulását segítő indokolatlan verés kapcsán lehet megvalósítani, hanem akár az állatok tartási körülményeivel is. Hiszen ha belegondolunk a cirkuszi kocsik nem olyan nagyok, hogy például a tigriseknek a természetes viselkedésük gyakorlásához szükséges helyet biztosítsanak.

Nos, ez volt a tendencia 2007. szeptember 28-ig, amikor is hatályba lépett egy haladó, állatbarát gondolkodásmódot tükröző jogszabály, a cirkuszi menázséria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól szóló 222/2007. (VIII. 29.) Korm. rendelet. Ennek a rendeletnek köszönhető, hogy például a rendelet hatálybalépését követően befogott vadon élő állatok nem tarthatók és nem szerepeltethetők a cirkuszban, valamint újabb elefánt, orrszarvú és főemlős cirkuszi előadás céljára nem szerezhető be és nem szerepeltethető (12.§ (3)-(4)).

⁸² az állatkísérletek végzéséről szóló 243/ 1998. (XII.31.) kormányrendelet, valamint a kísérleti állatok tenyésztésének (szaporításának), tartásának, szállításának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló 36/1999. (IV. 2.) FVM-KöM-GM együttes rendelet

Az állatvédelmi törvény VI. fejezete rendelkezik –többek közt– a cirkuszi manezséria létesítésére és fenntartására vonatkozó általános szabályokról, azonban nem tartalmaz az állatkínzás szempontjából releváns előírásokat. Utalást tesz a cirkuszi menazséria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól szóló 222/2007. (VIII. 29.) Korm. rendeletre, mely részletesen szabályozza e kérdéskört.

A rendeletben meghatározásra kerülnek, az állatok menazsériában való tartására vonatkozó általános állatvédelmi szabályok, melyek között elsőként egy igen fontos előírás szerepel: „5. § (1) *Az állatokat olyan feltételek között kell elhelyezni, amelyek megfelelnek az állatok jólétének, és biztosítják a természeteshez hasonló viselkedésük gyakorlását.*”. A jogszabály, a természeteshez hasonló viselkedés gyakorlásának fontosságát hangsúlyozva, még egyszer rendelkezik erről: „5.§ (4) *Az állatok számára ingerekben gazdag és megfelelően berendezett életteret kell biztosítani, amelyek a természeteshez hasonló viselkedési formák gyakorlását teszik lehetővé.*”. A rendeletben szabályozásra kerülnek például az állatok jólétét biztosító intézkedések (5.§ (2)), sérült, beteg állat esetén teendő kötelezettségek (5.§ (3)), a létesítményen belüli optimális hőmérséklet, megvilágítás biztosítása (5.§ (5)). Tilalom alá kerül az állatok végtagjuknál történő lekötése (5.§ (6)), valamint a cirkuszok hangszóróval, járművön történő hirdetése esetén, az állat járművön utaztatása (6.§ (4)).

Az érthetőség miatt két fogalommeghatározásra van szükség. „2.§ a) *ideiglenes menazséria: olyan, állatok tartására szolgáló, nem állandó jellegű létesítmény - ideértve az állatok szállítására kialakított és engedéllyel rendelkező járművet is -, amelyben az utazások során a cirkuszi előadásra, mutatóványra betanított, illetve betanítandó állatokból álló állatsereglet él;*

b) *állandó menazséria: olyan, állatok tartására szolgáló, állandó jellegű létesítmény, amelyben a cirkuszi előadásra, mutatóványra betanított, illetve betanítandó állatokból álló állatsereglet az utazásokon kívül él*”

Az állandó menazsériához tartozó állatokat, az állatkert és az állatotthon létesítéséről, működéséről és fenntartásáról szóló 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 3. számú mellékletében meghatározott minimális elhelyezési feltételek szerint kell elhelyezni (6.§ (1)). Veszélyes állatok esetén viszont, - amilyen például a tigris is, vagy bármilyen medveféle - a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 3. számú mellékletében foglalt elhelyezési, biztonsági feltételeket

kell alkalmazni (6.§ (2)). Például egy tigris párnak, külső kifutó gyanánt 40 négyzetmétert, belső ketrecként pedig 25 négyzetmétert kell biztosítani.⁸³

Visszatérve a kormányrendelet előírásaihoz, olyan megállóhelyen, ahol az ideiglenes menaszéria fellépés céljából megáll, ott például „*az elefántokat, patásokat és futómadarakat napközben legalább 200 m²-es kifutóban kell elhelyezni*” (8.§ (6)). Az állatok betanításának, felléptetésének állatvédelmi szabályairól a rendelet 9.-10.§ rendelkezik. „9.§ (2) *Tilos az állatot olyan módszerekkel vagy eszközökkel idomítani, amely annak fájdalmat, szenvedést, más fizikai vagy pszichikai károsodást okozhat. Az idomítás során az állatokkal szemben félelemkeltő, kegyetlen magatartást, módszert alkalmazni tilos.*”, továbbá „10. § (1) *A cirkuszi produkciókban az állatokkal szemben félelemkeltő, kegyetlen magatartást, módszert alkalmazni tilos.*”.

A kormányrendelet 3. számú melléklete a szállított állatok minimális férőhely szükségletét tartalmazza. Nagymacskák esetén például 4 m² alapterületű hely biztosítása szükséges, míg házilovak esetében 1,75 m² (0,7 m x 2,5 m).⁸⁴

6. Állatfilmezés

Az állatszereplők foglalkoztatásakor nem jellemző azok bántalmazása, kínzása, mégis felhívnom a figyelmet egy olyan területre, ami sokakban megbotránkoztatást kelt és az állatkínzással hozzák összefüggésbe. Ez nem más, mint a zoofília, azaz az állatokkal történő szexuális kapcsolat létesítése, mely leginkább a pornográf videók kapcsán kerül előtérbe. Leggyakrabban aranyhalak, tükörpontyok, lovak, kutyák, kecskék, macskák sérelmére követnek el szexuális erőszakot, de sajnos a téren a fantázia nem ismer határokat és bármely állatfaj áldozattá válhat. A jelenlegi szabályozás szerint, az állatokkal folytatott közösülés nem bűncselekmény, sőt a cselekmény filmezése sem sért jogszabályt. Csak akkor valósítaná meg az állatkínzás törvényi tényállását, ha a közösülés következtében az (1) bekezdés a) pontja szerinti „maradandó egészségkárosodás” érné az állatot, vagy elpusztulna. Európában sokadikként, 2010. február 2-án betiltották Hollandiában is a zoofiliát. A törvény értelmében azok a szexuális kapcsolatok is tiltottak, amelyek során az állatok nem szenvednek sérüléseket. Továbbá a jogszabályi tilalom az ilyen témájú felvételek készítésére, közzétételére is kiterjed. A Fehérkereszt Állatvédő Liga szerint a videók letiltására szükség lenne, melynek érdekében a Nemzeti Média- és Hírközlési

⁸³ a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet

⁸⁴ a cirkuszi menaszéria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól szóló 222/2007. (VIII. 29.) Korm. rendelet

Hatóság tehetne valamit.⁸⁵

7. Vadászat- kotorékozással

A kotorékozás a vadászatnak, a róka, a borz elfogásának az a legális módja, amikor a kiképzett vadászebet leengedik a lakott róka-, vagy borzvárba és az ott megfojtja a családot. A vadászat hosszú, kimerítő, fájdalmas, az állatok sarokba szorítva, órákig is küzdhetnek az életükért. A legkisebb esélyük sincs a túlélésre. (melléklet 8.kép) Arról nem is beszélve, hogy a kutyák is komoly sérüléseket szenvedhetnek a harc során. A fiatal rókakölyköket gyakran nem öletik meg a vadászok, hanem hazaviszik őket és a fiatal kotorékkutyák rajtuk gyakorolnak. A téma kapcsán felmerül a kérdés, hogy súlyos állatkínzásról van-e szó, vagy tiltott állatviadalról. Mindenesetre azt megállapíthatjuk, hogy egy olyan tevékenységről van szó, melyet engedéllyel rendelkező vadászok, vizsgával rendelkező kutyáikkal, engedélyezett helyen és időben legálisan folytathatnak.

2009. július 9-én sor került az Országos Magyar Vadászkamara Kynológiai Szakbizottságának és a Fehérkereszt Állatvédő Liga szakértői megbeszélésére, melyre a Liga a kotorékozás betiltásának tíz indokával érkezett. Többek közt a leplezett állatviadal gondolatával. Amikor állatviadalról beszélünk, akkor olyan bűncselekménynek minősülő tevékenységek jutnak eszünkbe, mint az egymásnak eső pitbullok, az egymást végkimerülésig hajszoló kakasok, vagy a kígyóval viaskodó mongúz. Holott a kotorékozás tevékenysége az elkövetési magatartások és az elkövetési tárgy tekintetében is beleillik a Btk. 266/A.§-ban szabályozásra kerülő, tiltott állatviadal szervezése tényállásba. Jelen esetben is a gerinces állat részvételével történő állatviadal szervezéséről, tartásáról van szó, valamint az állatviadal céljára történő gerinces állat tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről, idomításáról. Azonban a Fehérkereszt szerint, ha a kutya, mint a vadász segítője a vadat csak „ugrasztja” és azt a vadász ejti el, nem történik állatviadal. Az állatvédelmi törvény a kotorékozás betiltása ellen szól, amikor a 7.§-ban meghatározza az állatviadal fogalmát, mely gyakorlatilag ugyanaz, mint a bűncselekmény törvényi tényállása, majd a (3) bekezdésben arról rendelkezik, hogy „Az (1) bekezdésben foglalt tilalom nem vonatkozik a vadászatra alkalmazott állatnak jogszerűen történő kiképzésére, vadászaton való alkalmazására.”. A kotorékozás betiltása mellett szól, hogy a vadászati törvény vadászati eszközként csak a ragadozó madarat, azaz a vadászmadarat (56. § (1)), a vadászlőfegyvert (67. § (1)), a vadászíjat (67. § (2)), és a legális csapdákat (67. § (3)) ismeri el, a kutyát nem. Továbbá a törvény 29. §-a kimondja, hogy „*Tilos a vad kínzása.* A

⁸⁵ http://nol.hu/tud-tech/allatporno-hullamtol_tartanak_az_allatvedok (letöltési dátum: 2012.10.27.)

vad elejtése, elfogása nem járhat annak kínzásával.”. A Fehérkereszt azt szeretné, hogy ez az előírás a gyakorlatban a rókákra is vonatkozzon. Továbbá célja, hogy a „fojtó kotorékozást” tiltott vadászati eszközként szabályozzák.⁸⁶

Mint láthattuk a kotorékozás egy rendkívül vitatható vadászati forma, melynek jogi szabályozása hiányos és sok helyen ellentmondásokat mutat. Bármilyen módosításról is legyen szó (ha egyáltalán lesz), nem tudom, mennyire rettentené vissza a „hobby kotorékozók” azokat, akik vadászvizsga nélkül, csak saját szórakoztatásukból űzik a tevékenységet. Az interneten rengeteg általuk készített és feltöltött videóval találkozhatunk.

8. Kedvtelésből tartott állatok

Az állatvédelmi törvény nem rendelkezik külön, a kedvtelésből tartott állatok tartásának általános szabályairól, mint például a III. fejezetben a vágóállat tartása esetében, vagy mint a IV. fejezetben az állatkísérletek kapcsán. Mindazonáltal a II. fejezetben írottak, az állat védelmének általános szabályai, természetesen a kedvtelésből tartott állatokra is vonatkoznak. A 4.§ (1) bekezdése értelmében az állattartó köteles az állat számára olyan életkörülményeket biztosítani, „amely az annak fajára, fajtájára és nemére, korára jellemző fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelel, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti (elhelyezés, táplálás, gyógykezelés, tisztán tartás, nyugalom, gondozás, kiképzés, nevelés, felügyelet)”. Tehát köteles a jó gazda gondosságával eljárni. Továbbá gondoskodnia kell az állat rendszeres, de legalább napi egyszeri ellenőrzéséről (4.§ (3)). Az állat elhelyezéséről az 5.§ rendelkezik, mely értelmében:

„(2) A megkötve tartott vagy mozgásában egyéb módon korlátozott állat számára is biztosítani kell a zavartalan pihenés és a sérülésmentes mozgás lehetőségét.

(3) A szabadban tartott állatok számára - azok természetes viselkedését is figyelembe véve - biztosítani kell olyan területet, illetve létesítményt, ahol azok veszély esetén, valamint az időjárás káros hatásaival és az egészségre ártalmas hatásokkal szemben védelmet találnak.

(4) Az állandóan zárt körülmények között tartott állat számára az állattartó köteles az állat szükségleteihez igazodó, megfelelő mozgásteret biztosítani.”⁸⁷

⁸⁶ http://www.feherkeresztliga.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=116%3Aa-kotorekozas-betiltasanak-indokai&catid=89%3Ajogi-munka&Itemid=48&lang=hu (letöltési dátum: 2012.10.27.),

<http://noeallatotthon.hu/index.php?pid=2&cid=1265> (letöltési dátum: 2012.10.27.)

⁸⁷ Átv. 4.§ és 5.§

Ennek kiemelését azért tartottam szükségesnek, mert az állatvédők régóta tiltakoznak az állatok láncon tartása, valamint a nem megfelelő mozgástér biztosítása ellen, azonban a jogszabályok a témát ennyiben kimerítették. 2012. július 1-én e téren áttörés következett be, ugyanis hatályba lépett az egyes állatvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló 115/2012. (VI. 11.) Korm. rendelet, mely módosította a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendeletet. A rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartására és a velük való bánásmódra vonatkozó rendelkezései közt szabályozásra került az állatok minimális elhelyezési területeinek nagysága.

„14.§ (5) Tilos

a) kistestű ebet 10 m²-nél, közepes testű ebet 15 m²-nél, nagytestű ebet 20 m²-nél kisebb területen tartósan,

b) kistestű ebet 4 m-nél, közepes testű ebet 6 m-nél, nagytestű ebet 8 m-nél rövidebb eszközzel tartósan kikötve,

c) gerinces állatot kör alapú kalitkában vagy gömb alakú akváriumban,

d) gerinces állat kifejlett egyedét 30 liternél kisebb űrtartalmú térben tartani.

(7) Amennyiben ebet futólánccal - vagy ahhoz hasonló elven működő szerkezettel - kikötve tartanak, a feszített és futó részek hosszának összege nem lehet kevesebb 8 m-nél, valamint a futó rész nem lehet rövidebb 3 m-nél.”(mellékletek 9.kép)

Ugyanezen paragrafus (12) bekezdése arról rendelkezik, hogy *„Patás állat és eb kivételével kedvtelésből tartott állatot kikötni tilos. Patás állatot és ebet állandó jelleggel, hat hónaposnál fiatalabb ebet tartósan kikötve tartani tilos.”* A (13) bekezdés értelmében *„Az ebek kikötéséhez, illetve vezetéséhez használt eszközöknek az állatra történő rögzítésére kizárólag nyakörv vagy hám használható oly módon, hogy az az állat egészségét ne veszélyeztesse”.* A rendelet továbbá kimondja, hogy a kedvtelésből tartott állatokkal kíméletesen kell bánni, azoknak szükségtelenül fájdalmat, szenvedést, illetve félelmet okozni nem szabad. (16. § (1))

„18.§ (4) E rendelet hatálybalépésekor magánháztartásban már tartott állat vonatkozásában a 14 (5) bekezdésének c) és d) pontjában foglalt rendelkezésnek 2012. december 31-ig kell megfelelni.”⁸⁸

⁸⁸ a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendeletet 14.§, 16.§ és 18.§

9. A házasított állat kóbor egyedei

Hazánkban robbanásszerűen megnőtt a menhelyekre, a gyepmesteri telepekre kerülő, valamint az utcán kóborló kutyák és macskák létszáma. Ennek sokféle oka van. Egyrészt az, hogy a „gazdák” nincsenek tisztában az állatok tartásával kapcsolatos legalapvetőbb ismeretekről és inkább kiteszik az állatot, minthogy tovább „vesződjenek” vele. Egyre gyakrabban az állattartók „nemtörődömsége” és kegyetlensége az oka az állatok utcára kerülésének. Például amikor az anya kutyát a nem kívánt újszülött kiskutyáival együtt kiteszi egy konténer mellé. Az említett cselekményekkel nemcsak hogy megvalósítja az állatkínzás bűncselekményét - a 266/B.§ (1) b) bekezdés szerinti elűzéssel, elhagyással, kitevéssel -, hanem sok esetben az állat jogszerű elpusztítását is okozhatja, ugyanis a vadászati törvény 30.§ (3) bekezdése értelmében:

„A vadászterületen a vadász a vadállomány védelme érdekében - a vad elfogására, elejtésére megengedett vadászati eszközzel - elfoghatja vagy elejtheti

a) a vadat űző kutyát, ha a vad sérelme másként nem hárítható el, illetve

b) fertőzés továbbterjedése vagy másként el nem hárítható támadás megakadályozása céljából a kutyát vagy macskát, ha a tulajdonosának felderítésére nincs közvetlen lehetőség.” (melléklet 10.kép)

Aki nem jogosult arra, hogy vadásszon, kóbor állatot nem ölhet. Lényegében erre mutat rá a Legfelsőbb Bíróság is, a BH2007.213. számú döntésében, mely kimondja, hogy *„Állatkínzás vétsége valósul meg a háziállatokat nem közvetlenül veszélyeztetető kóbor kutya akasztással történő elpusztításával.”* A tényállás három társtettesről szól, akik közül a III. r. terhelt azt vette észre, hogy a telke kerítésén található résen keresztül egy kutya jár az udvarába, illetve a szomszéd ingatlanokra, élelmet keresve, veszélyeztetve a baromfikat. Megbeszélte a I. r. terhelttel, hogy az állatot elpusztítják. Kerítésdrót- darabból hurkot készítettek és azt úgy rögzítették, hogy abba a kutya beleakadjon. Másnap reggel a III. r. terhelt észlelte, hogy a kutya a nyakánál fogva fennakadt a hurokban. Erről beszámolt a másik két terheltnek és hívta őket, hogy a kutyát öljék meg. Ezek ketten az erősen kifáradt, de még élő állatot egy fadarab segítségével leakasztották, a drótot meghosszabbították és a kutyát a földön húzva átvonszolták a telek másik végében található szilvásba. Ketten az állatot egy kb. 2 méter magasban lévő faágra a drótnál fogva felakasztották, ezáltal a kutya fulladás következtében elpusztult. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy *„ A terheltek a kóbor kutya életét a háziállataik védelmében oltották ki. Az állatnak a pusztulását okozó bántalmazást azonban ez a körülmény sem indokolta.*

Ez a bántalmazás ugyanis nem tekinthető az Ávt. 11.§-a szerinti kártevő irtásának. A kóbor állat ugyanis nem kártevő, hanem az Ávt. 2.§ (2) bekezdés i) pontja szerint olyan gazdátlan egyed, amelyre az Ávt. szerinti, de büntető törvény szerinti védelem is kiterjed. Megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy amennyiben a háziállat védelmére hivatkozással az állat élete kioltásának a szükségessége megállapítható is lenne, a terheltek által alkalmazott akasztós eljárás akkor sem lehetne indokolt bántalmazás. Ez a magatartás ugyanis az Ávt. 3.§ 4. pontja szerinti állatkínzásnak minősülő olyan cselekmény, amelyet az Ávt. 12.§ (2) bekezdése szerinti szükséghelyzet sem indokol.” Mindhárom terheltet 2 év próbára bocsátásra ítélték.⁸⁹

Az állatvédelmi törvény a kóbor állatok kapcsán, a települési önkormányzat, az állatvédelmi hatóság feladatiról, az állat elhelyezéséről rendelkezik (48/A.§). Ha az állat tulajdonosa ismertté válik, akkor főszabályként, köteles visszavenni az állatot. Viszont ha az állat egészségét súlyosan veszélyeztető körülmények közt él, akkor az állat nem adható ki részére (48/A.§ (4)).⁹⁰

A kóbor állat jelenség elkerülése végett, a módosított 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet 17/B. §-a kötelezővé teszi a négy hónaposnál idősebb ebek transzponderrel történő megjelölését, melyet a jegyző és a kerületi hivatal ellenőrzi. A mikrochip bevezetése beazonosíthatóvá teszi az elkóborolt állatokat, valamint tulajdonosaikat.⁹¹

A helyzet súlyosságát már az Európai Unió is felismerte és lépéseket fognak tenni ez ügyben. 2012. július 4-én Strasbourgban, az Európai Parlament ülésén sor került, a Petíciós Bizottság nevében eljáró Erminia Mazzoni indítványának megszavazása, a kedvtelésből tartott állatok és a kóbor állatok védelmét szolgáló uniós keret létrehozására vonatkozóan.⁹²

10. Tiltott állatviadal szervezése

Sokan e bűncselekmény kapcsán egyfajta állatkínzásról beszélnek. Végeredménye (sérülés vagy halál) és indokolatlansága, kegyetlensége szempontjából valóban hasonlít az állatkínzás bűncselekményére, de elkövetési magatartásaiban különbözőséget mutat, valamint tiltott állatviadal szervezése estén nem maga az elkövető bántalmazza az állatot,

⁸⁹ BH2007.213.

⁹⁰ Átv. 48/A.§ (4)

⁹¹ a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendeletet 17/B.§

⁹² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0291+0+DOC+XML+V0//HU> (letöltési dátum: 2012.10.28.)

hanem a feltételeit teremti meg annak, hogy egy másik állat bántalmazza.⁹³ (mellékletek 11. és 12. kép)

Ez az egyik legpontosabban szabályozott állatvédelmi probléma, melynek törvényhelye az állam-és közbiztonságról szóló 1996. évi CVIII. törvénnyel módosított 1974. évi 17. törvényerejű rendelet 6.§-ának (1) bekezdésében megfogalmazott tilalmon alapul: „tilos az állatok között olyan viadal, az állatok egymás elleni szításával olyan küzdelem szervezése, tartása, amely az állatok sérülését vagy elpusztulását okozza”.

A 2004. április 24-e előtti büntetőjogi szabályozás csak az ebbel folytatott állatviadalt büntette, minden más állattal folytatott, az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet 4.§-a alapján szabálysértésnek minősült. A tényállás 2004. évi X. törvénnyel történt módosításával, a bűncselekmény elkövetési tárgya kibővült a gerinces állatokra, így ma már nem csak az ebbel folytatott állatviadal büntetendő, hanem például a kakassal folytatott is. Azonban leggyakrabban még mindig veszélyes ebeket ugrasztanak össze. Ilyenkor a veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése (266.§) és a tiltott állatviadal szervezése közt halmazatot kell megállapítani.

A tiltott állatviadal szervezésének törvényi tényállása a következőképp szól:

„266/A. § (1) Aki gerinces állat részvételével állatviadalt szervez, tart, ilyen állatviadalra fogadást szervez vagy fogadást köt, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki állatviadal céljára gerinces állatot tart, tenyészt, kiképez, idomít vagy forgalmaz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Ahogy a törvényszövegből ki is derül a tényállás nem csak az állatviadal szervezőit bünteti, hanem a fogadáskötőket is. Ez azért is indokolt, mivel az állatviadal szervezése éppen a fogadások miatt történik. A (2) bekezdés sui generis bűnsegédi magatartásokat fogalmaz meg, tehát a fizikai segítségnyújtást önálló elkövetési tevékenységként rendeli büntetni. A tényállásban a rendszeresség nem tényállási elem, tehát a tiltott szerencsejáték szervezésétől eltérően, a bűncselekmény már akár egyetlen lebonyolítás után is befejezetté válik.⁹⁴

Az állatvédelmi törvény az állatviadalról a következőképp rendelkezik:

„7.§ (1) Tilos az állat fizikai, pszichikai állapotának olyan megterhelése, küzdelemre késztetése egy másik állattal vagy emberrel, amely sérülést vagy halált okozhat (a

⁹³ Károly i.m. 22.o.

⁹⁴ Jakucs Tamás: A büntető törvénykönyv magyarázata. Budapest, KJK- KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2004. 935.o.

továbbiakban együtt: állatviadal). Tilos az állatviadal szervezése, tartása, továbbá az állatviadalra fogadás szervezése, az állatviadalon való közreműködés, részvétel, fogadáskötés.

(2) Tilos állatviadal céljára

a) állatot tartani, tenyészteni, kiképezni, idomítani, valamint más személynek átadni, vagy forgalmazni;

*b) építményt, földterületet vagy egyéb helyet, anyagi eszközt más személy rendelkezésére bocsátani.*⁹⁵

Érdekességgént megemlíteném, hogy a téma olyan nagy szaktekintélyeket is megérintett, és publikációra készített, mint Dr. Janza Frigyes, a Magyar Rendészettudományi Társaság főtitkárát. „Kutyaviadatok- viadorkutyák” című rendkívül érdekes munkájában arra keresi a választ, hogy a kutyaviadatokban résztvevő kutyák, miben különböznek társaiktól. Megállapítja a legjellemzőbb küzdő fajtákat, ismerteti ezek fizikai jellemzőit, valamint bemutatja az állatviadatok történeti fejlődését.⁹⁶

Végül megjegyezném, hogy a 2013. július 1-én hatályba lépő büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nem módosított a tényállás szövegén, azonban átkerültek a XXIII. fejezetbe, a környezet és a természet elleni bűncselekmények közé 247.§-ként.

11. Természetkárosítás

Az Európai Unió követelményeknek, valamint a fokozottabb büntetőjogi oltalom biztosításának érdekében a 2005. évi CXI. törvény módosította a természetkárosítás tényállását.⁹⁷ 2011. január 1-jei hatállyal szintén módosult a tényállás, az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvénynek köszönhetően. A jelenleg hatályos élő szervezet egyedeire vonatkozó alapesetek a következők: „Aki

a) fokozottan védett élő szervezet egyedét,

b) védett élő szervezet vagy az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,

c) az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló rendelete A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba

⁹⁵ Átv. 7.§

⁹⁶ Dr. Janza Frigyes: Kutyaviadatok- viadorkutyák. In: Rendészeti Szemle, 1993/8. 51.o.

⁹⁷ Blaskó- Miklós- Schubauer i.m. 127.o.

hozza, az országba behozza, onnan kiviszi, az ország területén átviszi, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő." (281. § (1))

Dolgozatom címe révén csak az állatfajokkal kívánok foglalkozni e bűncselekmény kapcsán. A tényállás keretdiszpozícióval került megfogalmazásra. Az a) és b) pontban megfogalmazott elkövetési tárgyakat a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet határozza meg. A védett és fokozottan védett állatfajokat, valamint egyedeik pénzben kifejezett értékét a rendelet 2. számú melléklete tartalmazza. Védett állfajnak minősül például a törpeegér, melynek értéke 25.000 Ft (1367.pont), vagy a kakukk, melynek 50.000 Ft (1103.pont). Fokozottan védett állatfaj például a kerecsensólyom, melynek 1.000.000 Ft (991. pont), az ürge (1356.pont), a barna medve (1376.pont), melyeknek egyenként 250.000 Ft az értékük. A 8. számú melléklet az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős állatfajokat sorolja fel. Ilyen például az orvosi pióca (3.pont), a pápaszemes szalamandra (133.pont), vagy a mezei hörcsög (778.pont). Ezen mellékletben szereplő állatfajok pénzben kifejezett értéke a 4.§. (3) bekezdése rendelkezése alapján egyedenként 25.000 Ft. A c) bekezdés tartalmazza annak a rendeletnek a megnevezését, mely a bekezdés elkövetési tárgyaira vonatkozóan rendelkezéseket tartalmaz. Ez a Tanács 338/97/EK rendeletének A és B melléklete. Ilyen állat a fekete gólya, a héja, a gorilla, a csincsilla.⁹⁸

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szintén a kerettényállás kitöltésére szolgáló jogszabály, melynek értelmében: „43. § (1) *Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy bújóhelyeinek lerombolása, károsítása.*”

Felmerülhet a kérdés, hogy a természetkárosítás hogyan kapcsolódik az állatkínzáshoz. A természetvédelmi értéknek számító állatfajok „garázdálkodását” kötelesek vagyunk eltűrni.⁹⁹ Tehát ha például egy vakond feltúrja a kertünket, akkor nem áthatjuk ki és nem csaphatjuk agyon az ásóval. Vagy ha például egy kukorica huhogása miatt nem tud nyugodtan aludni az ember, akkor nem löheti ki az állatot.

⁹⁸ a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet

⁹⁹ Czerny i.m. 90.o.

Mindenképp szót kell ejteni a természetkárosítás és az állatkínzás bűncselekményének elhatárolásáról. A legfőbb különbség az, hogy a természetkárosítás elkövetési tárgyai speciálisabbak, az elkövetési magatartások eltérőek, valamint az állat elpusztulása a természetkárosításnál tényállásszerű, addig az állatkínzás esetében ez nem tényállási elem.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Károlyi Judit i.m. 22. o.

VI. A hazai bírói gyakorlat

Hazánkban az állatkínzás miatt induló büntető ügyek közül több már a nyomozati szakaszban véget ér. A 2010-es évben 1257 ügyben indított nyomozást a Rendőrség, azonban ebből csak 417 jutott el bírósági szakba. A 2011-es év ennél is eredménytelenebb volt, mert 959 ügyből csak 40 ügyben jutott el a bíróságok elé.¹⁰¹

1. Hogyan vélekednek állatvédelemben jártas szakemberek a témáról?

Szilágyi István, a Fehérkereszt Állatvédő Liga kurátora egy reggeli műsorban adott nyilatkozatában - a bíróság függetlenségének és gyakorlatának tiszteletben tartásával - elmondta, hogy az állatbántalmazás és társadalmi erőszak között komoly összefüggések vannak. Aki bántalmaz egy állatot, az nagy valószínűséggel embert is fog. Az állatvédelem egyben embervédelem is, és ez fordítva is igaz. Többek közt emiatt is probléma, hogy a legtöbb ügyben bizonyíték hiányában nem lehet megindítani a büntetőeljárást. Gondoljunk csak az internetre feltöltött állatkínzásos videókra, melyeknek feltöltőit nehéz nyomon követni és elkapni. Az állatkínzás kapcsán mindig a bizonyítással van a gond, azzal, hogy nem állapítható meg az elkövető kiléte. Emiatt van az, hogy a bírói gyakorlat nem nagyon tudja követni a törvények szigorát.¹⁰²

Dr. Loráczkó Gábor¹⁰³ arra a kérdésre, hogy miért csak ilyen kevés ügy kerül a bíróságok elé, hasonlóképpen nyilatkozott egy műsorban. Szerinte is a bizonyíthatósággal van a baj, azzal, hogy megalapozatlan a vád, hogy nem áll rendelkezésre elég adat. Ha nincsenek összehasonlításra, utólagos véleményezésre alkalmas adatok, akkor nem lehet megállapítani az állatkínzás bűncselekményét. Igazságügyi állatorvos szakértő lévén elmondta továbbá, hogy mivel a jogszabály egyezhetőséget keres, ezért a kínzás utólagos bizonyíthatósága csak abban az esetben nem nehéz, ha van adat, amire támaszkodhatnak. Ha nincsen, ha nagy a bizonytalanság, ha nincs összehasonlító vizsgálat, ha elpusztult a kutya, de nem tudjuk miért, mert nem került sor korbácsolásra, akkor hiába hiszik azt az emberek, hogy az azért pusztult el, mert nem bírta ki a rossz bánásmódot, ha ezt később nem lehet bizonyítani, akkor az meg sem történt.¹⁰⁴

¹⁰¹ a Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztályának adatai

¹⁰² http://videotar.mtv.hu/Videok/2011/08/01/07/Szigorubb_az_allatvedelmi_torveny_de_a_biroi_gyakorlat.a_spx (letöltési dátum: 2012.11.01.)

¹⁰³ a Magyar Állatorvosi Kamara Állatorvosok az Állatvédelemért Alapítvány kuratóriumának elnöke

¹⁰⁴ <http://mno.hu/zoldovezet/allatok-1107528> (letöltési dátum: 2012.01.01.)

Az emberek egyre érzékenyebbek az állatkínzásra és egyre jellemzőbb, hogy nem mennek el szó nélkül mellette, hanem feljelentést tesznek. Ha elindul a büntetőeljárás és bizonyítást nyer az ügy, akkor hiába a jogszabályi szigorítás azaz, hogy 3 évi szabadságvesztéssel is büntethető az állatkínzás, ez nem látszik az ítélkezési gyakorlaton. Pedig komolyan kellene venni az ilyen eseteket, mert - mint Szilágyi István is elmondta -, az elkövetők más erőszakos bűncselekményre is hajlamosak. A hazai tapasztalatok szerint 10 állatkínzásos esetből, hatszor a családon belüli bántalmazás is fennáll. Mindezek ellenére az elítélt személyek alig kapnak letöltendő börtönbüntetést. A bíróságok leginkább pénzbüntetést, próbára bocsátást, esetleg felfüggesztett szabadságvesztést alkalmaznak.¹⁰⁵

2. „Letöltendőt kapott az ócsai állatkínzó!”

Azonban az elmúlt egy évben voltak olyan esetek, amelyek nagy felháborodást keltettek és az elkövetők letöltendő szabadságvesztést kaptak. Dolgozatomban kettő ilyen esetet is bemutatok. Az egyik ilyen egy ócsai férfi ügye, akit 2012. június 14-én a Dabasi Városi Bíróság két rendbeli állatkínzás vétsége miatt hat hó fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre és egy év közügyektől eltiltásra ítélte. A férfi két kutájának ellátásáról nem gondoskodott, mely következtében azok legyengültek. Az egyik kutya a hatósági intézkedést követő második napon kiéhezés miatt elpusztult. A határozat indokolása értelmében, a vádlott az ingatlanán oly módon tartotta a két ebet, hogy azok ellátását nagymértékben elhanyagolta és az ebekkel szemben alkalmazott bánásmódja alkalmas volt arra, hogy azok maradandó egészségkárosodását, illetve pusztulását okozza, megvalósította ezzel a Btk. 266/B.§ (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és aszerint minősülő – egészségkárosításra alkalmas bánásmód alkalmazásával illetve bántalmazással elkövetett – állatkínzás vétségét. A vádlott elismerte a bűncselekményt, beismerő vallomást tett, melyet alátámasztott a büntető feljelentés, a rendőri jelentés, a szemlén készült jegyzőkönyv és annak fényképmelléklete, a Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc – Biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága által készített jegyzőkönyv és a Budapest Főváros Közterület – felügyelete Állategészségügyi Szolgálat által elkészített jegyzőkönyvek. A bíróság súlyosító körülményként értékelte, hogy a vádlott büntetett előéletű valamint, hogy felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt követte el a bűncselekményt. A bíróság mindent összevetve úgy határozott, hogy a büntetési célok csak és kizárólagosan szabadságvesztéssel érhetők el. Az ügyben eljáró Dr. Bolvári Csaba

¹⁰⁵http://cerberosegyesulet.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=121 (letöltési dátum: 2012.11.1.)

bíróúr beszélgetésünk során elmondta, hogy nincs információja arra vonatkozóan, hogy az ügyben nyújtottak-e be fellebbezést. E büntető ügy kapcsán látható, hogy milyen széles körű bizonyítás szükséges ahhoz, hogy a cselekmény megállja a helyét a bírósági szakban.¹⁰⁶

3. „Lecsukják az érdi lógyilkost!”

Egy másik esetben egy férfit, a Budaörsi Városi Bíróság 2011. szeptember 9-én, két vádpont alapján egy év fogházbüntetésre, valamint három év foglakozástól - lovas szolgáltatói tevékenység- eltiltásra ítélte. A bíróság a szabadságvesztés büntetés végrehajtását két év próbaidőre felfüggesztette. A fellebbezés végett eljáró Budapest Környéki Törvényszék a szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztését mellőzte. Továbbá mellékbüntetésül egy év közügyektől eltiltást is kiszabott, valamint a lovasszolgáltatói tevékenységtől való eltiltást, az állattartástól, mint foglakozástól eltiltásnak tekinti és annak tartamát végleges hatályúra súlyosítja. Az első vádpont szerint a vádlott eladta a lovát, de továbbra is úgynevezett „feles” bértartásban ő gondozta, etette, lovagoltatta, melyért az új tulajdonos fizetett neki. A tulajdonos nem volt megelégedve a ló tartási körülményeivel, ezért az állatot el szeretnék vinni a vádlottól. Azonban mikor ezt közölték vele, akkor a lovon ülő vádlott előhúzott az övéből egy 20 cm pengehosszúságú kést, mellyel kétszer megszúrta a ló nyakát, mely a szúrások következtében a helyszínen rövid időn belül elpusztult. Az e vádpont miatt, indult büntetőeljárás során megállapítást nyert, hogy az ingatlanon tartott másik három lovat a vádlott szintén nem megfelelően táplálta, tartotta. A mennyiségi és minőségi éhezés miatt az állatok gyenge tápláltságúak voltak, paraziták fertőzések voltak, továbbá lábvégbetegségben, senyvességben szenvedtek, dehidratált állapotban voltak. A bíróság megállapította, hogy az első vádpontban leírt azon magatartásával, miszerint a gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmazta, mely az állat pusztulását okozta, elkövette az egy rendbeli a Btk. 266/B.§ (1) bekezdésének a) pontjába ütköző és az I. fordulat szerint minősülő állatkínzás vétségét. Továbbá a második vádpontban leírt azon magatartásával, mely szerint a három gerinces állattal szemben olyan bánásmódot alkalmazott, mely alkalmas volt arra, hogy az állatok maradandó egészségkárosodását okozza, elkövette a három rendbeli a Btk. 266/B.§ (1) bekezdésének a) pontjába ütköző és az II. fordulat szerint minősülő állatkínzás vétségét. A bíróság az indokolatlan bántalmazás kapcsán utal az - általam már Az állatkínzás tényállásának elemzése című fejezetben említett - Átv. 6.§,

¹⁰⁶ a Dabasi Városi Bíróság ... számú ítélete (a bírórúr nem árulta el az ítélet számát)

11.§, valamint 45.§-ra. Az egészségkárosításra alkalmas magatartást a bíróság csak a három életben maradt ló vonatkozásában állapította meg. A negyedik, bántalmazással elpusztított állat vonatkozásában e magatartás halmazatban történő megállapítása a bántalmazás mellett a kettős értékelés tilalmába ütközik. A bíróság súlyosító körülményként értékelte a többszörös halmazatot, az első vádpont vonatkozásában az eredményt, azaz a ló pusztulását. Enyhítő körülményként értékelhető a vádlott büntetlen előélete valamint, hogy az első vádpont kapcsán részben beismerte a bűncselekményt. Az ítélet ellen az ügyész a vádlott terhére súlyosítás végett fellebbezett. A Budapest Környéki Törvényszék figyelemmel a garázda jellegű, gátlástalan kegyetlenségre, amellyel a vádlott a nyílt utcán leszúrta a sportlovat, továbbá a másik három lóval a jó gazda gondosságát távolról sem megközelítő állattartói magatartására a generális és speciális prevenció elérését csak végrehajtandó szabadságvesztés büntetéssel látta elérhetőnek. Az ügyben Dr. Somody Nóra Éva bírónő járt el, aki kérdésemre elmondta, hogy a Kúriához felülvizsgálati indítványt terjesztettek fel, de erre vonatkozóan nincs több információja.¹⁰⁷

4. A jogalkalmazás

A bírói gyakorlat kapcsán nemcsak a büntetési nemeknek, illetve azok mértékének kiszabása számít problematikus területnek, valamint nemcsak a bűncselekmény bizonyíthatósága nehéz, hanem bizonyos esetekben az egyes tényállási elemek értelmezése is gondot jelenthet. Ennek az lehet az oka, hogy az állatkínzás tényállása kapcsán még mindig vannak olyan kulcsfontosságú területek, melyek nem kerültek szabályozásra, fogalmak, melyek nem kerültek egyértelmű meghatározásra. Továbbá talán az is problémát jelenthet, hogy bár az állatkínzást csak két törvény szabályozza, a Büntetőtörvénykönyv és az állatvédelmi törvény, mégis rengeteg más jogszabály tartalmaz rá vonatkozó rendelkezéseket (lásd: Jogi szabályozás jelene című fejezet).

A joggyakorlatban nehézséget jelenthet a „bánásmód alkalmazásának” értelmezése. Mint már említettem „Az állatkínzás tényállásának elemzése” című fejezetben, ezen elkövetési magatartás fogalmi meghatározása hiányzik a Btk-ból is és az Ávt-ből is. Kiindulási alapul az Ávt. 3.§ 8. pontja szerinti jó gazda gondossága meghatározása szolgálhat. Az ebben megfogalmazott magatartások, mint az állat tartása, gondozása, elhelyezése csak akkor lehetnek tényállásszerűek, ha azok huzamosabb időn keresztül valósulnak meg. Épp emiatt mentette fel egy büntető ügyben az I. rendű és III. rendű

¹⁰⁷ a Budaörsi Városi Bíróság 8.B.880/2010/23. számú ítélete és a Budapest Környéki Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bf.847/2011/6. számú ítélete

vádлотта а Јász- Nagyкун- Szolnok Megyei Бірóság (újabb nevén: Szolnoki Төрвэнсьзэк), valamint а II. rendű váдлотта а Legfelsőbb Бірóság (újabb nevén: Кúria), а тάρстettesként elкөветett állatkінзас vétségenек (Btk. 266/B.§ /1/ bekezdés а./ pont) váджа alól. А váдлоттак kopoltyúháló alkalmazásával, engedély nélkül folytattak halászati tevékenységet, amely során jogtalanul több halat elvittek. Az elsőfokú bíróság ítélete szerint а váдлоттак аzzal követték el az állatkінзас vétségét, hogy а halakat víz nélküli zsákokban, zsúfolt helyen tárolták és szállították, ami alkalmas volt arra, hogy az állatok pusztulását okozza. Azonban а бánásmód hosszabb ideig tartó folyamatot feltételez. А halak rövid ideig tartó tárolása, vagy szállítása pedig ennek megállapítására nem alkalmas.¹⁰⁸

További problémát jelenthet, hogy az indokolatlanság fogalmát а Btk. nem határozza meg, és az Átv. sem ad iránymutatást. Az Ávt. 3.§ 4. pontja szerinti állatkінзас fogalmában а „szükségtelen бántalmazás” kifejezés szerepel, а 6.§ (1) bekezdésében pedig csupán exemplifikatív felsorolást találunk az állatkінзас tilalmára vonatkozóan. А két jogszabály fogalmait összhangba kellene hozni. Vagy az „állatkінзас” fogalma szerepeljen az (1) bekezdés а) pont mostani elкөветési magatartása helyett, vagy határozzák meg а „бántalmazás” és „бánásmód” kifejezéseket.

Mint már említettem, а бűncselekményt csak szándékosan lehet elкөветni, ezen belül is az egyenes szándékossággal történő elкөветés а releváns. Tehát а gondatlan elкөветés büntetlenséget élvez, amire sokan hivatkozhatnak főleg а бánásmód alkalmazása kapcsán. А szándékosságot sok esetben nehéz bizonyítani. Véleményem szerint megfontolandó az állatkінзас gondatlan alapesetének büntetendővé nyilvánítása.

Végül megemlíteném, hogy а törvényhozó nem tette az állatkінзас tényállási elemévé az indokolatlan fájdalom és szenvedés okozásának célzatát. 2004- ben - а tényállás пөнализálásának évében, vélhetően а joggyakorlat hiánya miatt – а Szegedi Városi Üгыэсзсэг а fentieket úgy tűnik rosszul értelmezve hozott döntést. А büntetőeljárást ugyanis бűncselekmény hiányában megszüntette hivatkozva arra, hogy а гыанúsítottaknak nem indokolatlan fájdalom, szenvedés okozása volt а célja, mikor egyikük egy szemmel láthatóan beteg macskát villanyoszlophoz vágott és magára hagyta, másikuk pedig azért, hogy az állat ne szenvedjen tovább lelötte. .¹⁰⁹

¹⁰⁸ Јász-Nagykун-Szolnok Megyei Бірóság, mint másодfokú bíróság 2. Bf.554/2009/3. számú határozata, valamint а Legfelsőbb Бірóság Bfv.II.1.024/2010/5. számú határozata

<http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim> (letöltési dátum: 2012.11.01.)

¹⁰⁹ Кáроlyi i.m. 19. o.

VII. Az állatvédelemben eljáró szervek, szervezetek

1. Állatvédelmi hatóság

Az állatvédelmi törvényben foglaltak végrehajtását – feladat és hatáskörében eljárva- az állatvédelmi hatóság, az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv, illetve a természetvédelmi hatóság ellenőrzi.¹¹⁰

De hogy milyen szervek végzik pontosan az említett feladatokat, azt az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet határozza meg. A Kormány állatvédelmi hatósággént, a jegyzőt jelöli meg. Azonban bizonyos esetekben rajta kívül a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és a fővárosi és megyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság is eljárhat.¹¹¹

Az állatvédelmi jogszabályok megsértését „díjazó” állatvédelmi bírságot a tartás helye szerint illetékes települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság, valamint a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség is kiszabhatja.¹¹² A kiszabás módjáról a 2. fejezetben, a közigazgatás és az állatvédelmi bírság kapcsolata okán már említést tettem. A fenti szervek a bírság helyett vagy amellet, az állattartót a hiányosságok kijavítására, valamint állatvédelmi oktatáson való részvételre is kötelezhetik, továbbá az állat pusztulása, vagy maradandó egészségkárosodása esetén az állattartót, az állat kedvtelésből való tartásától 2-8 évre el is tilthatják.¹¹³ Az állat elkobzását egyéb rendelkezések hiányában az illetékes jegyző rendeli el.¹¹⁴

Az állatvédelmi törvény 2012. január 1-vel hatályba lépő módosításának értelmében a transzponderrel (chippel) megjelölt ebeket elektronikus nyilvántartásba kell venni, mely adatbázist az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv működteti. Az adatbázisnak tartalmaznia kell például az eb tulajdonosának a nevét, címét, az ebtartó nevét, lakcímét, telefonszámát.¹¹⁵

¹¹⁰ Ávt. 45/A. §

¹¹¹ az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § (1),(3)

¹¹² állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § (6)

¹¹³ Ávt. 43. § (6), (9)

¹¹⁴ az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 1.§

¹¹⁵ az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 42/A.§ (1), (3), (4)

A pit bull terrier (valamint annak valamennyi egyede és keveréke, melyet veszélyes ebnek minősítettek)¹¹⁶ veszélyes állatnak minősül, és mint ilyen, nemcsak az állatkínzás, hanem a tiltott állatviadal szervezése bűncselekménynek is elkövetési tárgya lehet. Az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 2.§ (1) bekezdése értelmében, természetvédelmi oltalom alatt nem álló, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá nem tartozó veszélyes állat tartására, szaporítására, a tartás helye szerinti illetékes települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője adhat engedélyt. A veszélyes állatokról a hatékonyabb azonosítás végett, nyilvántartást kell vezetnie.¹¹⁷ Továbbá a rendelet (2) bekezdése szerint, szintén a jegyző az, aki az engedélyben foglalt feltételek nem teljesítése esetén valamint akkor, ha veszélyes állatot engedély nélkül tartanak, intézkedéseket foganatosíthat. A kerületi állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatal az Ávt. 24/C. §-ban foglalt esetekben.

2. Önkormányzati hatáskörök

Az állat tartási helye önkormányzat ebrendészeti és állatvédelmi feladatainak hatékony ellátása céljából, három évente legalább egy alkalommal ebösszeírást végez. Erről nyilvántartást vezet. Az önkormányzat állatvédelmi őrszolgálatot is működtethet. Továbbá kötelessége a település belterületén a kóbor állatok befogása. Az elhelyezés eredménytelensége esetén, az állat élete megengedett módon kioltható.¹¹⁸

3. Kihez fordulhatunk állatkínzás esetén?

3.1. Rendőrség

Az állampolgári kötelezettségből eredően, ha valaki bűncselekmény gyanúját észlelte köteles azt jelenteni a Rendőrségnél. Tehát a Rendőrség milyen olyan esetben értesítendő, amikor állatkínzást tapasztal vagy állatviadal szervezéséről, ilyen célra állatok tartásáról, kiképzéséről, stb. szerez tudomást.

3.2. Jegyző

Ha viszont az állampolgár nem bűncselekményt észlel, de úgy gondolja, hogy gond van az állat tartásával, azaz az állatvédelmi törvény tartalmazza a tapasztalt cselekményt, akkor a jegyzőhöz is fordulhat. Ha a cselekmény bűncselekménynek minősül, akkor a jegyző köteles a rendőrséget értesíteni. A jegyző ha az Átv. 6-8. §-aiban meghatározott

¹¹⁶ A veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. sz. melléklete

¹¹⁷ Ávt. 20.§ (8)

¹¹⁸ Ávt. 42/B.§ (1), (3)

rendelkezők megsértését észleli, illetve ezek megsértése miatt hozzá bejelentés érkezik, akkor köteles haladéktalanul eljárni, illetve az illetékes hatóság intézkedését kezdeményezni. A jegyző saját hatáskörében az állattartótól adatot, felvilágosítást kérhet, iratokba betekinthet, helyszíni szemlét tarthat, meghatározott építési munka elvégzésére kötelezhet, állatvédelmi bírságot szabhat ki, illetve meghatározott cselekmény végzésére, tűrésére és abbahagyására kötelezheti az állattartót az állatok védelme érdekében.¹¹⁹ A vándorcirkuszok, vurstlik állattartási tevékenységével szembeni kifogásokat is a jegyzőnek, illetve az állategészségügyi állomásnak kell bejelenteni.

3.3. Állategészségügyi Hatóság

A Földművelésügyi- és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi- és Élelmiszer- ellenőrzési Főosztályának irányítása alatt működnek a Megyei (Fővárosi) Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomások. Ezek kerületekre oszthatók. Minden kerületben dolgoznak egy- egy főállatorvos és kerületenként hat- hét hatósági állatorvos. Az ő feladatuk megállapítani az állatkínzás tényét.

3.4. Állatvédőrség

Hazánkban számos civil állatvédő szervezet foglalkozik az állatvédelemmel. Ők kezdeményezhetik az állatvédelmi bírság kiszabását, segíthetnek az eljárás megindításában, az állatorvosi vélemény beszerzésében. Ezek kapcsán egy olyan új keletű dologról szeretnék említést tenni, melyben az állatkínzások felderítése, megelőzése kapcsán, óriási lehetőségeket látok. 2011. február 24-én, az Országos Rendőr-főkapitányság és a Fehérkereszt Állatvédő Liga, valamint a Cerberos Állatvédő Egyesület által aláírt együttműködési megállapodással egyidejűleg megalakult, a Magyar Állatvédőrség Egyesület, röviden az Állatvédőrség. Az együttműködés fő célja az állatkínzás és a természetkárosítás elleni összehangolt, hatékony fellépés. A jogi, valamint a gyakorlati képzésen résztvevő állatvédőröknek nincsen hatósági jogkörük, azonban az ORFK partnerként kezeli őket, így például együtt mehetnek be magánterületre a rendőrökkel. Az állatvédőrök feladatai között szerepel a felelős állattartásra nevelés, ellátják azokat az állatokat, amelyeket megkínzottak, és együttműködést építenek ki a magánemberek, a jegyzők és a rendőrség között. Az Állatvédőrség olyan szervezet kíván lenni, amely ellátja az állatok érdekképviselését, segíti az állatok védelméről szóló törvények és rendeletek alkalmazását, betartását. Célja továbbá a jelenlegi kóbor

¹¹⁹a települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről szóló 245/1998. (XII.31.) Korm. rendelet 1.§-5.§

állatállomány számának hosszú távon történő csökkentése. Sajnálatos tény, hogy az Állatvédőrség Karunk elődjével, a Rendőrtiszti Főiskolával is kötött együttműködési megállapodást, azonban erről egyik diáktársam sem értesült. Pedig szerintem nagyszerű lehetőség lenne a jövő rendőreinek bevonása ebbe a folyamatba.

4. További kezdeményezések az állatok védelmében

Azt, hogy milyen fontos lenne az említett szerveken kívüli összefogás az is mutatja, hogy a Budapest Főváros Közterület- felügyeleten belül van már egy öt fős csoport, akinek az a feladata, hogy az állattartás szabályainak betartását ellenőrizze. Ezen kívül a Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság is kiképzett egy 5 fős mentőcsoportot, akik a veszélyes állatok befogását végzik.

A hatékonyabb állatvédelem érdekében, az állatkínzások elleni harcban, a látenciában maradó állatkínzások felderítése érdekében, rendkívül fontos lenne a minél szélesebb körű összefogás. A különböző állatvédelemben résztvevő szervek, szervezetek vegyenek részt közös képzésekben, ismerjék meg egymás tevékenységi körét, alakítsák ki a közös együttműködést, a megfelelő kommunikációt, segítsék egymást. Csakis együttes erővel lehet tenni az állatok védelméért.

VIII. Összegzés és konklúzió

Véleményem szerint a dolgozat megfelelt a kitűzött célnak, a komplex bemutatás megtörtént. Láthatóvá vált, hogy milyen folyamaton ment keresztül a büntetőjogi szabályozás, mire az állatkínzás bűncselekménnyé vált. Majdnem fél évszázadnak kellett eltelnie ahhoz, hogy a jogalkotók elismerjék az állatkínzásban rejlő társadalomra veszélyesség magas fokát és bűncselekményi rangra emeljék.

Feltártam az állatvédelem jogszabályi háttérét, különös figyelemmel az állatkínzás kritikus területeit érintő rendelkezésekre. Főleg a haszonállatok tartása, szállítása, levágása kapcsán láthatóvá vált, hogy az Európai Unós tagságból kifolyó kötelezettségeket, az állatvédelmi stratégiában meghatározottakat hazánk komolyan veszi és együttműködik az Európai Unióval, hiszen a kiadott normák interpretálása a hazai jogban megtörtént, azok részét képezi.

Az állatvédelmi törvény háttérjogszabályi minősége kapcsán feltártam egy jogalkotási hibát. Az állatvédelmi törvény tízszeres, 150 ezer forintos bírságot szabhat ki „minősített, súlyos” magatartások esetén. Ilyen magatartás például az állat kínzása, életének elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltása, az állat elűzése, elhagyása, kitétele. E magatartások részben egybeesnek az állatkínzást tilalmazó büntetőjogi normában meghatározottakkal. E tény felveti e magatartástípusok kettős értékelésének lehetőségét. Ez kapcsán felhívnam a közvélemény, a jogalkotó irányában törvénymódosítási kezdeményezésre hivatott és erre elhivatott szervek, maga a jogalkotó figyelmét az anomália módosítására. Ennek célja az állatkínzás jelenségének szabályozásában a koherencia megteremtése.

Az állatkínzások visszaszorításának hatékony és célravezető megoldása lehet az állattartástól eltiltás, mint új büntetési nem bevezetése. Az állatkínzás elkövetői gondolkodásmódjukat tekintve nem alkalmasak az állat tartására, gondozására. A Btk. ezt tartja szem előtt, amikor kizárja az elkobzás méltányosságból történő mellőzésének lehetőségét. Azonban ez a fajta védelem kiterjesztése nemcsak a „sértett” állat mellett indokolt, hanem a jövőbeni potenciális „sértett” állatokra is.

A büntetési nemek alkalmazása kapcsán meg kell említeni azt a szomorú tény, mely szerint a bíróságok az állatkínzók többségét nem végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, hanem általában pénzbüntetést, próbára bocsátást alkalmaznak. Tehát nem hatékony az állatkínzás elleni büntetőjogi védelem. Pedig az állatbántalmazás és társadalmi erőszak

között komoly összefüggések vannak. Aki bántalmaz egy állatot, az más erőszakos bűncselekmény elkövetésére is hajlamos.

A dolgozatban rámutatta az állatok jogainak problematikájára, arra hogy őket milyen jogok illetik meg. Ez kapcsán megmutattam az állatjogok alkotmányos rangra emelésének és az állatbarát Ptk- nak a modelljeit. Szeretném, ha hazánk követné ezt az utat és tovább erősíteni az állatok jólétét.

Az egész büntetőjogi szabályozás mit sem ér az állatkínzásban résztvevő szervek munkája nélkül, hiszen ők azok, akik ellenőrzik az állattartás körülményeit, az arra vonatkozó előírások betartását és ezek észlelése esetén intézkedéseket kezdeményeznek. Végül azt se felejtjük el, hogy az állampolgárok is fontos résztvevői az állatkínzások elleni harc felszámolásában. Hiszen ők azok, akik egy bejelentéssel, egy feljelentéssel kezdetét vehetik egy büntetőeljárás megindításának.

Nem szabad elfeledkeznünk arról a tényről sem, hogy a gyakran túlzottan állatbarát, esetleg radikális nézeteket valló civil állatvédő szervezetek tagjainak is ugyanazok a céljaik, mint nekünk jogalkalmazóknak, illetve a jogalkotóknak: az állatok védelme, az állatkínzások visszaszorítása, felderítése és az állatkínzók megbüntetése. Ezt csak közösen, együttes erővel érhetjük el.

Felhasznált irodalom

Berkes György: Magyar Büntetőjog I-II-III, Kommentár a gyakorlat számára- Második kiadás. Budapest, HVG-ORAC, 2004.

Belovics Ervin- Molnár Gábor- Sinku Pál: Büntetőjog II.- Különös rész. Budapest, HVG-ORAC, 2012.

Blaskó- Miklós- Schubauer: Büntetőjog Különös rész II. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2010.

Czerny Róbert: Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2009

Elekes Máté: Az állatok jogi státusa. In: Rendészeti Szemle. Budapest, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, 54.évf., 2006/11.

Erdősy Emil- Fölrvári József- Tóth Mihály: Magyar büntetőjog Különös rész, Budapest, Osiris Kiadó, 2007.

Károlyi Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. In: Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica. 68.évf., 2006/13.

Kis Norbert (szerk): A magyar büntetőjog tankönyve II. Budapest, Közlöny Kiadó

Jakucs Tamás-: A büntető törvénykönyv magyarázata. Budapest, KJK- KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft.,2004.

Janza Frigyes: Kutyaviadatok- viadorkutyák. In: Rendészeti Szemle, 1993/8.

Nagy Ferenc: Magyar Büntetőjog Különös része Budapest, HVG- ORAC,2009.

Mihályfalvi István: Csendőr- lexikon. Budapest, Légrády Testvérek, 1899.

Metzger Szilvia: Az állatkínzás bűncselekmény kérdései. In: Acta Scientiarum Socialium, XXXII. 2010.

Mózes Annamária: Állatvédelem és büntetőjog- A német szabályozás rövid áttekintése. In: Collega, 2005/2.

Paulovics Anita: Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében. In: Magyar Jog. Budapest, 2004/2.

Varga Zoltán: A büntetőjog nagy kézikönyve. Budapest, Complex Kiadó, 2007.

Jogsabályok:

Magyarország Alaptörvénye P) cikk

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2004.évi X. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról

2008.évi LXXXIV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez

1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről

az 1998. évi XXVIII. törvény indokolása az állatok védelméről és kíméletéről

1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról

1997. évi XLI. törvény a halásatról és a horgásatról

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

243/ 1998. (XII.31.) kormányrendelet az állatkísérletek végzéséről

244/1998. évi (XII. 31) Kormány rendelet az állatvédelmi bírságról

245/1998. (XII.31.) Korm. rendelet a települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről szóló

4/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az állatvédelmi hatóság kijelöléséről

222/2007. (VIII. 29.) Korm. rendelet a cirkuszi menaszéria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól

41/2010. (II. 26.) Korm. rendeletet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról

9/1999. (I. 27.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól

36/1999. (IV. 2.) FVM-KöM-GM együttes rendelet a kísérleti állatok tenyésztésének (szaporításának), tartásának, szállításának és forgalomba hozatalának szabályairól

8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól

13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló

1979. évi 11.sz. tvr.a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló

Német állatvédelmi törvény (TierSchG)

Németország Alkotmánya (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) 20a szakasz

Osztrák büntető törvénykönyv (StGb) 222.§

Olasz Büntető Törvénykönyv (Codice Penale) 544. cikk

Francia Büntető Törvénykönyv (Code pénal) 521. cikk

Osztrák Polgári Törvénykönyv 285/A. §

Német Polgári Törvénykönyv 90/A. §

Bíróági határozatok:

BH2007.213.

BH2011. 217

EBH2006. 1391

EBH2008. 1762

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2. Bf.554/2009/3. számú határozata

Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.1.024/2010/5. számú határozata

<http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim> (letöltési dátum: 2012.11.01.)

Dabasi Városi Bíróság ... számú ítélete

Budaörsi Városi Bíróság 8.B.880/2010/23. számú ítélete

Budapest Környéki Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bf.847/2011/6. számú ítélete

Internetes források:

http://nol.hu/tud-tech/allatporno-hullamtol_tartanak_az_allatvedok (letöltési dátum: 2012.10.27.)

http://www.feherkeresztliga.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=116%3Aa-kotorekozas-betiltasanak-indokai&catid=89%3Ajogi-munka&Itemid=48&lang=hu (letöltési dátum: 2012.10.27.)

<http://noeallatotthon.hu/index.php?pid=2&cid=1265> (letöltési dátum: 2012.10.27.)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0291+0+DOC+XML+V0//HU> (letöltési dátum: 2012.10.28.)

http://videotar.mtv.hu/Videok/2011/08/01/07/Szigorubb_az_allatvedelmi_torveny_de_a_biroi_gyakorlat.aspx (letöltési dátum: 2012.11.01.)

<http://mno.hu/zoldovezet/allatok-1107528> (letöltési dátum: 2012.11.01.)

http://cerberosegyesulet.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=121
(letöltési dátum: 2012.11.1.)

http://europa.eu/legislation_summaries/food_safety/animal_welfare/f82003_hu.htm (letöltési dátum: 2012.11.04.)

Mellékletek

1. ábra Haszonállat tollazása

2. ábra Haszonállat tömése

3. ábra Haszonállat ketrecbe tartása

4. ábra Halpiaci állattartás

5. ábra Állatszállítás

6. ábra Állatfeldolgozás

7.ábra Állatkísérletek

8.ábra Vadászat- kotorákozással

9.ábra Kedvtelésből tartott állatok

10.ábra A háziasított állat kóbor egyedei

11.és 12.ábra A tiltott állatviadal szervezése